

د خالق او مخلوق

ترمنځ د واسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پيشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
**The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam**
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel, 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Ketabton.com

الواسطة بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغه البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت: ٤٨٢٦٤٦٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٢١-٣١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ لَآ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَيْرٌ مَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنح دو واسطی پیژندل

د «الواسطه بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شیخ الإسلام ابن تیمیة «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعیب «صافی»

٢٤٠ ديوي ١٨/١٨٦٥

١٨٤١٨ هـ المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ،

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبد الله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .. حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

١٨/١٨٦٥

٢٤٠ ديوي

رقم الايداع ١٨/١٨٦٥

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

د کتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ د واسطې پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن

عبد السلام ابن تيميه ر ٤٢١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري

جهاښكړ آباد س ٢ شيخ وله پشاور پاكستان -

د چاپ نيټه ١٣٩٠ / جمادى الثاني - ١٤١٥ هـ ق

د چاپ شمير (١٠٠٠) ټوكه

فهرست

- د موضوع سرلیک (عنوان) مخ
- د ژباړنا سریزه الف
- د مصنف لخواه پیژندنه ج
- د خپرودنګی سریزه ا
- د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی ۱۸
- چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې درباندي وکړي ۲۰
- رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو لپاره یو څوکې واسطې ۲۴
- غیر مشروع واسطه ۲۹
- د فرښتو او انبیاء سره د تکلیف لري کولو واک نشته ۳۱
- په الوهیت سره د فرښتو او انبیاء و نیول کفر دی ۳۳
- علماء د رسول الله ^{صلی الله علیه و آله} او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام ۳۵
- د خلقو او پاپایانو ترمنځ د واسطې په درې ډوله دی ۳۹
- شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري ۴۳
- د امان په حق کېنې اعلو له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس ۵۳
- دواپه مشروع طریقې دی .
- د داعی او مدعو له دواپه و ته ګټه رسوی ۵۷
- په الله باندې توکل او یواځې د الله تعالیٰ و پرک او امید ساتل د
- توحید څخه عبارت دی . ۶۶
- هغه استیاجی الله پیدا کړی دی انکار نوی نشی کیدای . ۷۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دَثْبَارِن سِرِيْزَة

نحمداه و نصلي على رسوله الكريم، اما بعد
 دا بنكارة او يقيني خبره ده چي دانسان
 دخلقت او پيداينست چنه اصلي مقصدهم رادي
 چي دي به دالله تعالي عبادت او بندگي كوي، او
 د سورة ذاريات دغه مبارك ايت (وَمَا خَلَقْتُ
 الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) د دي مدعي د شوت
 يو خرگند دليل دي، هكه په دغه مبارك آيت
 كني الله تعالي فرمايلي دي: اونه دي پيدا كړي ما
 پيريان او انسانان مكرودې پاره مي پيدا كړي
 دي چه هُما عبادت وكړي - او انسان هله د كمال
 مرتبې ته رسيږي چي دالله تعالي په عبادت او
 بندگي كني دالله پاك د حكونو مطابق په سيي او
 حقيق معني سره عبد جوړشي -

همدارنگه په دې كني هم شك نشته چي
 انسان يو معزز او مكرم مخلوق دي، اولكه چي
 الله پاك فرمايي: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَجَعَلْنَا
 هُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ...) الايه (۱)

ب

په هڪه ڪنبي د نورد مخلوقاتو په نسبت سره په
 جسي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونكي او
 د زياتو ځانگړتياؤ وښتن دى، چي په دغو ټولو
 ځانگړتياوو او صفتونو ڪنبي يي بيا عقل د پام وړ
 امتيازي صفت دى چي الله رڼ، په ده باندې د
 هغې پيرزونه كړي ده -

اما بيا هم انسان د عقل او نورو خصوصياتو
 په لرلو سره نشي كولاى چي د الله پاك د بندگي
 او عبادت اقسامء او همدارنگه د عبادت كوټو
 كيفيت او طريقه وپيژني او بيا په هماغه طريقه
 باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت كولو
 باندې مشغول شي، او عبادت يي د الله تعالى د
 رضا حاصلولو سبب وگرځي، او بالاخره بيا هغو -
 جنتونو ته د ننوتلو جوگه شي د كومو وعده چي
 الله پاك د نيكانو او مطيعو بندگانو سره كړې ده -
 پس د همدغه ضرورت له مخي الله پاك انبياء
 عليهم السلام را وليدل، ترڅو د وحى په رڼا ڪنبي
 انسانانو ته لار ښونه وكړي او همدوى په دنيا
 ڪنبي د هدايت حاصلولو په برخه ڪنبي د يواځنى

= او يقينا عزت وركړې دى مونږ

اولاد د آدم ته او سواره كړي دي مونږ دوى لره په رڼه
 اودر بيا ښاځينى -

ج

مرجع په توګه سره وپېژندل شی.

د اسلامي امت سترو لارښود محمد رسول الله صلی
الله علیه وسلم په ټولو انبیا و کښی اهنی او غوره
پیغمبر دی او کوم کتاب چې په باندې نازل شوی دی
هغه د ټولو اسمانی کتابونو په نسبت جامع او اکمل
دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښی خلقو ته
د دې موقع نه ده ورکړل شوی چې دوی په شرعی
امور و کښی د شرعی اصل څخه پرته، د عقل او فاسد
قیاس څخه کار واخلی. ولې متاسفانه بیا هم بیوزیات
شمیر خلقي د وسیلې متعلق په دې عقیده دي
چې الله پاک ته د ذواتو فاضله و واسطه کول
یو ضروری او لازمی امر دی! دوی په دې برخه
کښی د حیل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار
آخلی او وایی:

دلته په دنیا کښی د حکومتونو تعامل او طرز
العمل داسی دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو
دولتی مشرانو ته غوښتنې کونه یعنی عرائض د
واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په
نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسی وي چې هغه
هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځی نه، او کله

داسی دې چی د عارض په کته په کښی کوم مثبت او اغیزمن اجراءات صورت نه نیسی، دغه راز دوی وایی: کله چی شوک واسطه ونه لرې نو صدر اعظم، رئیس جمهور او پاچاه ته یې په یواځی ځان ورتلل که ناشونی نه وي نو د زیاتو مشکلاتو څخه خالی هم نه وي.

همدارنگه دوی وایی: کله چی یو سړی صدر اعظم، رئیس جمهور او یا پاچاه ته د والیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړی نو ذکر شوې دولتی مسئولین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره د دغه سړي عریضی او غوښتنلیک ته نسبتاً زیات اهمیت ورکوی.

دوی د خپلو دغو خود ساخته فمقده مسوېه تعقیب وایی: عوام الناس یعنی عادی خلق په دې خاطر چی گناه کاران دی نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښی درله په کار دې چی ذوات فاضله، یعنی اویایی کرامت نیکان بندهگان واسطه کاندې چی د الله پاک دربار ته یی غوښتنی وړاندې کړی.

دوی بیاد هم دغه اتمکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

د اوليايي گراما ونيکا نو بندکانو قبرونو او مزارونو
ته ور ددومی او دغیر مشروع اعمالو او اقوالو
مرتکب کړی -

دالواسطه بین الحق و الخلق، په نوم رساله
چې پښتو ژباړه (ترجمه) یی ستاسی په وړاندې قراړ،
لویې، داسلامی دعوت د یو مخکښ، مبارز او مجاهد
شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا
د دغه ډول واسطې نیولو د هر شک والی یعنی
مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښی
د قرآن کریم او نبوی احادیثو په رڼا کښی په ډیره
مدلله توگه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې
د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښی یوه ډیره
قیمتی او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې مجود
مهمد وایی: د دې ورده چې په طلاؤ سره ویکلی
شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د
اصلاح په باب د استفادې وړ وگرځی، که لوستونکې
د مطالعې په مهال خپله کینه او تعصب شاته وغورځوي
نوحتمابه ورته دا خبره مبالغه نه بلکښی حق او
حقیقت ثابت او معلوم شي -

گرانولو ستونکو! مخکښی لدی چې د نوموړی
رسالی په ژباړه باندی پیل کوم لاسمه کښم چې لومړی

س

دساته د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیہ رح په لنډو دوسو
 دسودو پېژنم ادبیا مود یوڅه وخت لپاره د خپرونکی
 په سریزه (مقدمه) کېنې چې په خپل ذات کېنې یوه ارزښتنا
 او کتوره لیکنه ده مشغول و ساتم، اودا په دې خاطر چې په
 آیدکې په مینه اورغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب
 تر پای پورې ادامه ورکړی .

په پای کېنې ستاسو توجو دې ټکې ته اړه چې د
 خپرونکی سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شماً
 دساته دساته کمال شوه اود شیخ دخپلې لیکنې سره یې تسلسل
 په نظر کېنې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې
 سریزه ده او بیاد (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمې منتخب کتاب
 شروع کېږي .

پس دادی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم
 اود الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته
 په صراط مستقیم باندي چې د منعموم علیم غیر المغضوب علیهم
 ولا الضالین لار ده تللو توفیق را کړي .

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضی محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۱۴۱۵ / ۳ / ۱ هـ ق .

دَمْصَنف لَنْدَرَه پِژِنْدَنَه

دده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد
ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن
محمد بن تیمیة الحرافی الدمشقی دی .

تیمیة دده نیایی بی نوم وچی اصل دده د جد
اعلی (محمد) موساوه او په خپله زمانه کښی یوه داسی
عالمه، واعظه او تقوی داره ښځه وه، چی په خپل ټول
اوسمه کښی یی په علم، پوهه، زکات او تقوی کښی
ساری نه درلوده او بیا دهنی د اولاد په سلسله کښی
تیمیة دهنه چالپاره تخلص وگرځیدلویچی دهنی سره
یی په علم او زکات کښی مشابهت او وراثت والی درلوده .

شیخ الاسلام ابن تیمیة ^۳ په ۶۶۱ هـ ق کال کښی
د ربیع الاول د میاشتی په ^{۱۱} نېټه د حران په ښار کښی
زین بیدی دی، او کله چی تاتاری یو غلگرو فوځونو
په ۶۶۷ هـ ق کال کښی په حران باندی یرغل وکړ، نو
شیخ ^۴ د شپږ و کلونو په عمر وچی والد صاحب یی ری
او د کورنی تورغری د حان سره واخستل، او دمشق
ته مهاجر شول؛ ده په دمشق کښی خپلی زده کړی
ته چی په حران کښی یی پیل کړی ده ادامه ورکړه، او

ط

په لنډه موده كښي يې خپل تحصيلات پای ته ورسول. څرنگه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظی او اعلیٰ زكاوت څښتن ؤ، نوله دی كبله د هغه خپل تحصيل په دوران كښي د هره فن په زده كړه كښي د ټولو هڅو او نديوالانو، او ملگرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسي توگه حافظي ته سپارلو چې كله به ترينه كوم ملگري او يا استاذ پوښتنه وكړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسي ترتيب سره تير كړه لكه څنگه چې به يې استاذ درس وسركړي، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او محبت كاوه او ملگرو به يې د ده د خدايي وسركړي استعداد په برخه كښي حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحم د هغو ريښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدينوله جهلی څخه دی چې د دعوت الی الحق په میدان كښي يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه ترسره كړيده، او خپل مسؤليت يې د خپل دس مطابق په پوره ايمان داركي او خلوص سره رفع كړی دی .

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد د الله تعالیٰ وحدانيت او يووالي ته د خلقو را بلل، او په اسلامي ټولنه كښي د رسول الله صلی الله علیه وسلم

ک

د سنتو او طریقو معبول کړجول و، او په دغه لاسه کښی دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یی ورله پر داساتله .

ابن تیمیه دم د اسلام په تاریخ کښی د دعوت او جهاد په لاسه کښی هغه ځلاندۀ هیره ده چی خپل ټول عمر یی د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، اود دین څخه د دفاع، اود اسلام د د بنماتو په مقابل کښی په قتال او جگړه کښی تیر کړی دی، او په دغه برخه کښی یی داسی ستورزی او کړاوونه کالی دی چی تاریخ به یی تر قیامت هیرو نکړی دی په خپل عصر کښی یی پیساره علی ځواک ځاوند و، الله پاک ورته په خپله مهربانی سره داسی علم او پوهه ورکړی ده چی د عقل ځاوندان وژانک هیوات پاتی و .

حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چی یوه ورځ دی د دی هدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتن شو نو که په دی اړه داسی مفصل بحث وکړ چی یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو .

ده د اهم لیکلی دی چی د تعجب وړ خبره لاداده چی شیخ یوزیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښی په داسی حال کښی تصنیف کړی دی چی د مطالعی لپاره ورسه هېڅ کتاب موجود نه و، او بیا هم ده له یادو څخه پخپلو

ک

تالیفاتو کئینی بټول هغه څه ذکر کړي دي کومو ته چې نومونه
 د؛ د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محمدینو
 او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یی په تفصیل سره
 بیان کړي او لیکلي دي.

دغه راز ده د ټولو هغو کتابونو نومونه په کومو کئینی
 چې دغه احادیث، آثار او د علماؤ او محمدینو اقوال ذکر
 دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله دغه
 تصانیف د څیړو نکلونو او مطالعې لاندې نیول شوي دي منو
 الحمد لله غلطی په کئینی مندل شوي نه ده.

اما مذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه
 څنگه چې د صحابه ؤ او تابعینو داراؤ او مسلکونو په باب
 کافی معلومات او اګاهي رسالوده، دغه راز یی د څلورو
 مشهورو مذهبونو متعلق هم داسی مطالعه لرله چې کله
 به ترینه په کومه مسأله کئینی پوښتنه وشوه نو ده به وږ
 په دغه مسأله کئینی د څلور واړه مذاهباو اقوال په تفصیل
 سره مندلک بیان کړي.

ذهبي د اهل لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد
 سره په ډیرو مسائلو کئینی داسی فتواګانې ودرکړي دي چې
 هغه په څلورو مذاهباو کئینی وجود نه لري څنګه ډلکلی
 دی چې نوموړي هېڅ کله دکوم معین او تا کلي مذهب پر
 اساس فتوی نه ده ودرکړي بلکئینی د هغه دلیل پر بنیاد یی

ل

«صحيح»

حکم کریمی چی دده په نزد سنیکی ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کینی دده مقصد د رسول الله صلی الله علیه و آله سنت او د سلف صالحینو طریقو ژوندی کول او وراچول و. علامه کمال الدین ابن زملکان و یلی دی:

کله چی به دده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یون کینی سوال وشو او دده به په بحث شروع وکړه، نو اوړیدونکی او لیدونکی به داسی گمان کاوه چی کینی دی ددی فن حقه پرتو په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی گمانله چی بل هیڅوک دده په شان په دی فن کینی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو د جملی حقه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ حقه یوه درجی یو یهودی په شعر سوره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کینی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیارکه او پای په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاو چی کینی په نثر سوره به یی حوَاب نوشته کوی، ولی دده چی کله بز وخت روسته حاضرینو ته حوَاب آور ولونوړو مولیدل چی تقریباً (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی و او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکینی په کامله توگه شوی و.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملی حقه حافظ عربین علی البزاز متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف (الاعلام

م

العلية في مناقب ابن تيمية، كني ليكلي دي: شيخم به درسك
 الله صلى الله عليه ذكر او يادونه صلى الله عليه حنه پرسته
 بچي نه كوله او حمادي په الله باندي قسم وى چي مادرسوك الله
 صلى الله عليه و تعظيم، درناوى او اتباع په برخه كېتى دده حنه
 زيات بل شوک ته وليدلى، حكه چي كله به په يوه مسئله
 كنى كوم حديث موجود او دى به په دى پوه شو چي
 داد بل حديث په ذريعه سره نه دى ننجه شوى، نو هغه
 هغه بېي معمول بهاگر خولو او همدغه حديث په تقاضا به يې
 فيصله او فتوه صادره وله اود نورو مخلوقا تو حنه بېي
 د بل هېچا قول ته كه هر شوک به د كوم التفات نه كاود .

شيخ و تاليف او تصنيف په ساحه كنى خاص او حاكم كړى
 مهارت درلوده، او همدغه وجه ده چي تاليفات يې واړه
 او غټ د مور هينو او حفاظو په قول سره د يوزر حنه زيات
 حساب شوى دى .

حافظ ابن قيس، حافظ ابن كثير، حافظ ابن قدامه، او
 حافظ ابن ذهبي دده مشهور و شاگردان دى، او ددغه ډول
 علمي شخصيتو نورو ذك او جامعي ته وړاندې كول دده د علمي
 پياوړتيا د جوته ونى په برخه كنى يو څرگند دليل دى .

حافظ ابن كثير پمرا ليدايه و النهايه، كنى ليكلي دي
 چي شيخ الاسلام ابن تيمية در ۷۲۸ هـ كال د ذى القعدى
 مياشتى په ۲۰ نېټه د دوشنبى د شپي سحر مهال يعنى د

ن

سبا صادق در اختلویه وخت په زندان کښی ځپله روح ځپل
 حقیقی مالک ته په داسی حال کښی وسپارله چی په زندان
 کښی یی دد ننه قرآن کریم آستیا ځله حتم کړی ؤ، او په
 لاسیو آتیا یم وارسره دسوره قی اخرنی آیاتونو (رَبِّ
 الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ
 مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ) ته رسیدلی ؤ چی بیادسوره رحمن داوول
 څخه متبای قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبداللہ بن
 المجد او عبداللہ الزدعی الضریر چی شیخ رحمه الله به ردوی
 قرأت پیر خو ښولوپه همدغه ورسره دده ته دعسل ورکولو
 څخه مخکښی حتم کړی .

حنو مو، ځینولیکلی دی چی د شیخ د په جنازه کښی
 (۱۵) ذره ښمکی او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) ذره پوری نارینه صاحب
 و، او حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چی دده د جنازی
 د حاضرینو څخه یو ټولگی په دی خبره اتفاق لری چی په
 شیخ باندی د جنازی د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوزو
 څخه زیات ؤ او تاریخ پوهان وایی چی دا حمد بن حنبل
 د جنازی، څخه روسته دادویمه جنازه وه چی په دومره
 لوی شمیر کښی لمونځ کونکی پکښی راجم شوی ؤ .

ابن کثیر وایی: د شیخ د مخلصینو د جهلی څخه یوکس
 چی کله په جنازه کښی دومره زیاته کڼه کونپه ولیدله
 نو په اوچت او از سره یی او ویل: هکذا نکون جناز

سح

اهل السنة، یعنی در رسول الله صلی الله علیه وسلم
دستود پیروانو جنازی همد غسی وی ! .

اود سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله
علیه وسلم د پیروی پر اساس پی پی نه ژوند کنی هم سرتایه
صوف علم د اود مرگ نه یی دوسته هم یوازی علم په
میراث سره پرینود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم
فرمایي علماء د انبیاء وارثان دی، او انبیاء د رهم او
دینار په میراث سره نه دی پرینی بلکنی هغوی علم
په میراث سره پرینی دی .

الله پاک دی په ده باندی درحمیزی او جنت الفردوس
دی ورس له نصیبه وگرځوی . آمین

(ژباړن)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د خپرونکی سریزه

ان الحمد لله حمده و نستعينه و نستغفره
و نعوذ بالله من شرورنا و نفسنا، و من سيئات اعمالنا
من يهده الله فلا مضل له، و من يضللك فلا هادي
له و اشهد ان لا اله الا الله و حده لا شريك له
و اشهد ان محمدا عبده و رسوله،-

اښه: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاک
او بندگانو تر منځ د واسطې مسئله یقینا چې پرې

«خطر ناله»

خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې
اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي. او د
همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه او هغه پرستي
او بې لارې توبونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او
سپکاوی وینو او کورويې او د هغه نصرت او تائید
خه د کوم و عده چې الله پاک له مونږ سره د
شریعت په پیروي او په الله تعالی باندې د توکل
کولو په صورت کېنې کړې وه محروم او بې برحی
یو، الله تعالی په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کېنې
فرمایلي دي:

ر وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرَ الْمُؤْمِنِينَ. (۱)
«د حق دې په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»

هدارنگه الله تعالى فرمايلي دي :

إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ (۳)

که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نومد
به وکړئ الله له تاسې سره او ثاب او ټينگ به کړي
قدمونه ستاسو» دغه ډول فرمايي :

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ) (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر د ده لره
دي او مؤمنانو لره دي. هدارنگه يې فرمايلي دي
وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۴)

او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا»
اوس دغه نصرت چيرته دي، دغه عزت چيرته
دي، او د مسلمانانو دغه بر تري او غلبه چيرته ده ؟
د حق او خلق يعنی د الله تعالى او بندگانو تر منځ
د واسطې پيژندلو په برخه کې خلق درې ډلې شوې
دي :

(۱) يوه ډله هغه شوک دي چې هغوی رسول الله

صلى الله عليه وسلم دشريعت د تعليم او بشونې په

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸

سورة آل عمران: ۹ ۱۳

برخه کښې د یواځې واسطې په توګه نه مني .
 دې د یوې پوځي دعوې په وجه دغه شریعت
 یواځې د عوامو پاره خاص کړی، او د علم الظاهري
 په نوم سره یې مسخ کړې دي، او د خپلو عباداتو
 په برخه کښې، په هغو او هارامو او خرافاتو باندې
 استناد کوي، چې دوی یې علم باطن بولي او د «کشف»
 په نوم سره یې یادوي، او په حقیقت کښې هغه
 بل څه نه دی صرف د روغ، ابلېسي و سوسي او شیطاني
 واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو
 څخه مخالف دی،...

دوی د دغه مزخرفي عقیدې د روا جولو لپاره
 خپل آواز داسې اوچتوي: (حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ
 رَبِّي، !! یعنی زه به می راته د خپل رب څخه خبر
 را کړې دي!!)

دوی په دې لړ کښې د هغو علماؤ پورې کوم
 چې د شریعت پیرو دي، توتی او مسخري کوي او
 وایي: د دې خپل مړ علم د مړې څخه حاصل کړي
 دي، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې
 څخه خپل علم د ژوندی او قیوم ذات څخه
 حاصله وي، دوی د دغه فتنې په وجه د پیر عوام
 تباه او بې لارې کړل، او د خرافات، نساد او ضلالت

په لوري روان کړل -

دوي د پيرو غيرو مشروع امور وکومړي
د دوي په کتابونو کې لیکل شوي دي، مرتکب
مکړه يدي دي، او دا هغه شه دي چې علمایي د دوي
داستاد، کفر او قتلولو اسباب گڼي.

دوي د شريعت د لومړي اصل څخه ياد اچي خبر
نه دي، او ياد اچي په زوره يي خپل هانونه په
ناخبرو کې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخي هر څوک
چي د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چي
الله تعالی په خپل نبی محمد صلی الله عليه وسلم باندې
نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په يقيني توگه
کافر دي، او په کفر کې يي هيڅ شک او شبه نشته
ځکه الله تعالی فرمايلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ
فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ۝ (۱)

ترجمه: پس نه ده داسي، قسم دي ستا په رب
باندې چي نشي مؤمنان کيدې دوي تر هغه پوري
چي حاکم کړي تالره يعني فيصله وکړي په تاباند

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ
 د دوی کښې بیا ونه مومی دوی په خپلو زېږونو
 کښې خپکان دهغې فیصلې نه چې تا کړې وی، او
 ویې منی دوی په منلو سره یعنی بی له جگړې په
 هڅونې سره -

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال
 بنا یسته وکړ ځول او د علم او دارنگه د علم دسې نا
 دلنځه وړولو لپاره یې مقابله پیل کړه نو نتیجه یې
 دا شوه چې په تېر تیارو کښې روان شو او د خپلو
 او هامولو خیالاتو په جال کې پور شو، او بیا د همدغو
 پوځو او پرسو د خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په
 عبادت باندې بوخت شول -

دوی په مثال دهغه چادې چې الله پاک دهغو
 په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلی دی:
 وَقَدْ هَدَدْنا نَبِيَّكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا
 الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا
 أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
 وَلِقَائِهِ فحَبْطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ
 لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا (۱)

ترجمه: و وایه آیا خبر د ر کریم تا سوته په باره
 د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چی
 بر باد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښی، اود یی
 گمان کوی چی یقینا دوی خاښته عمل کوی، دا هغه
 خلق دی چی کفر یی کړی دی په آیاتونو د خپل رب
 او په ملاقات د هغه نو بر باد دی عملونه د دوی
 پس ووبه نه درود د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیکه تله
 بیادغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندي یشل
 شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندي روان دی او
 حنییی د حنو نورو سره په جنک او جکره باندي پ
 اخته او مبتلا دی، اودا په دې خاطر چی دوی د صراط
 مستقیم څخه کومه چی د منعموم علیهم لاسه لری واقم
 دی، او لکه چی رسول الله صلی الله علیه وسلم یی په
 خپل مبارک قول کښی یادونه کړی ده، د دغو ټولو
 فرقو او ډلو های د جهنم وور دی رسول الله صلی
 الله علیه وسلم فرمایي:

«سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً
 ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَأَحَدَةٌ فِي الْجَنَّةِ
 وَهِيَ مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا نَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي»
 رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجه
 بسند صحیح عن ابی هريرة رض -

« زردی دی چی امت به می په درې او یا پ لو
 تقسیم شی چی دوه او یا به یی په اور کښی وی
 یعنی جهنم ته به می او یوه ډله به په جنت کښی می
 یعنی جنت ته به می، اودغه ډله هغه خورک دی
 چی په داسی دین، ملت اولاره درومی کومه چی حیا
 او حیا د ملگرو (صحابه ؓ) طریقه، لار او دین دی»
 دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه
 په سبی سند سره د ابوهیرة رضی الله عنه څخه
 روایت کړی دی -

۳- دویمه ډله ددوی څخه هغه خورک دی چی دغه
 واسطی په برخه کښی یی د مبالغی نه کار اخستی دی
 اود خپلی غلطی عقیدې په وجه یی د واسطی څخه داسی
 مفهوم اخستی دی چی هغه هیڅ د واسطی مفهوم او
 مقصد کیدلی نه شی؛ پس دوی د همدغه غلطی پربنا
 د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات او د
 نورو انبیاءو، او نیکانو خلقو ذوات واسطی نیولی
 دی اودا عقیده ساتی چی الله تعالی د بندکانو هیڅ
 عمل نه قبلوی مگر هله یی قبلوی چی په دغو
 واسطو سره الله ته پنا ور وړی، اودغه واسطی
 ددوی لپاره دالله پاک په وړاندې وسیله وگرځی
 (تَعَالَى عَمَّا يُفُؤُونَ نَبَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

الله منزله او مقدس ذات دی، او د پیر و لویو
 صفتونو خښتن دی، دوی چی هغه وایي هغه د الله
 د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالیٰ
 په داسې صفت سره متصف وگرځول چی حتی هغه
 ظالم او مستبد یا چایان چی په خپلو دساواز وکښي
 یی پیړه داران او خو کیداران و درولی وی، او د
 واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورنوتلې
 هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړي شي.
 که واقعیت په نظر کښی و نیول شي نو دغه
 ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالیٰ د کلام سره ضدیت
 لری ځکه الله پاک فرمایي:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
 أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا
 لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٠١﴾

ترجمه: او هر کله چی پوښتنه وکړی له تاڅخه
 بندگان ځما، له حال زماڅخه - نو بیشکه زه نژدې
 یم، قبولم دعا د دعا کوئی کوم وخت چو غواړي
 له ماڅخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان
 دی راوړی پر ما د یقین دی وکړی په قبول دعا
 سره، ښایي چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شي -

په دغه مبارک آیت کښې د یته ګوته نیو شوی
 ده چی الله تعالی ته در سید و لپاره یواځنی واسطه
 په الله تعالی باندې قوی اوسیی ایمان لرل دی
 او بیا په مشروع طریقہ باندې د الله پاک عبادت
 کول دی۔

دغه راز په دی مبارک آیت کښې عبادت د ایمان
 مخه مخکښی ذکر شوی دی، اود ایدې څا چی خلقت
 د یته متوجی شی چی عمل صالح، یعنی نیک عمل پیر
 نیات ارزښت او اهمیت لری اود الله تعالی درضا
 حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروری شرط دی
 او الله تعالی چی په قرآن کریم کښې د کوفی و سیلی ذکر
 کړې دې دهغې مخه هم مقصد طاعات او نیک عملونه
 دي، اود اهنه یواځنی واسطه ده چی تا الله پاک
 ته نژدې کوی، اود الله تعالی در رحمت دروازی در
 پرانزی او جنت ته دي ورنه نیاسی الله تعالی و هایلوی

رَبِّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
 إِلَيْهِ السَّبِيلَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ
 تُفْلِحُونَ (۱)

ترجمه: ای ایمان والاؤ! وویرینې د الله تعالی
 نه او ولټوی خاص الله تعالی ته نژدې والې په

طاعت سره، او جهاد و کړی په لار د الله تعالی کښی
 د دې لپاره چی کامیاب شی یعنی مراد ته ورسیدی.
 الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی
 او سپورتیا په برخه کښی چی د الله تعالی نیک بندگان
 یی، وسیله نیولی دی داسی فرمایلی دی:

«أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 السُّبُلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْدُوْرًا» (۱)

ترجه: هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی
 «رامدادشه ورته وایی» په خپله هغوی چنډ رب ته
 نژدې والې لټوی چی کوم یو به له دوی نه ډیر
 نژدې وي (الله ته)، او امید لری دوی د رحمت د
 هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناستا
 رب له عذابه ویره کیدای شی -

په دغه مبارک آیت کښی دا خبره په ډاگه
 شوی ده چی نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب
 حاصلولو یواختی لاس ده، او د دینه پرته بله کومه
 لاس الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری
 او هغه نیک بندگان چی دوی وسیله نیولی دی

هغوي په خپله دخپل ځان پاره دغې و سيلې ته
اھتياج او اړتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطر چې ستومانه
نشي ددغو واسطو په ذواتو باندې اتکا کوي
او دخپلې غلطۍ او تيروتنې پر وجه نه نيک اعمال
تر سره کوي او نه د هرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطا کيدو او انحراف لويه وجه
دا ده چې دوي د الله تعالی هغه مبارك قول چې په
هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار
جناب محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب
کولو کښې فرمايلي دي :

﴿ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ﴾ (۱)

هيو کرې دې ايا ترينه هير شوې دې ، ځکه په دغه
آيت کښې الله پاک فرمايي :

پيغمبره ! دوي ته او و ايه چې زه دخپل ځان لپاره
نه دکومې رسولو مالک يم ، او نه دصور د قح کولو
مالک يم .

دغه راز د رسول الله صلی الله عليه وسلم هغه قول
چې خپلې مکرانې لور فاطمې رضي الله عنها ته يې پکښې
فرمايلي دي : اي فاطمې ! دخپل ځان د نجات پاره عمل

و کړه هکله چې زه تاد الله تعالی د عذاب مخه نشم خلاص
ولې. (۱)

دغه ډول در رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه
قول چې فرمایي. کله چې انسان مرثیې نود هغه عمل
قطع شی مگر د درې خیزو نو ثواب ورته رسیدی
چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح
دی چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنایي ذکر شوه مسلم روایت کړې دي
په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه **عَبَّاسُ**
رضی الله عنه په دعا سره و سیله نیول، او در رسول
الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات و سیله نه نیول
یو داسې تناقض بخش دلیل دی چې حتی که په **نصرو**
کښې د انبیاء او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې
نیولو مخه منع هم نه دی راغلی، نو د دغه طائفې
درد پیاره همدغه کافی و.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمه الله علیه
یو ډیر ارزښتناک قول در مختار او د احنا بعضو
نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړې
دي: **«وَأَكْرَهُ أَنْ تَسْأَلَ اللَّهَ إِلَّا بِالله»** دی وایي
زه دا خبره بده گنم چې دا الله تعالی مخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنایي ذکر شوه بخاری روایت کړې دی.

بلڻ ۽ بانديءَ دانلله نه سوال شي۔

همدارنگه ڪه الله پاڪ ته ذڪر شويو ذواتو
ذوات واسطه نيول جائز وای نو خانجا به يبي ذڪر
په هغو دعاءَ کانو کڻي راغلي وای چي په قرآن
ڪريم او احاديثو کڻي موجودی دی۔

هو: ڪله ڇڄ ديو مسلمان سره داشوق پيدا
شي چي الله پاڪ ته په وسطو سره هُان نژدي ڪري
نو ڪولپ شي چي دانلله پاڪ هُنه دانلله په ذات
ياد هِنلو اعمالو دجهلي هُنه په يو عمل يا دانلله تعالیٰ
دنومونو هُني په يونوم، او يادده دصفتونو هُنه
په يو صفت باندي سوال وڪري۔

(۳)۔ د مسلمانانو هُنه هُني داسي ڪسان دی چي
هغويءَ دانلله او بندگانو ترمنج دغه واسطه يو
رسالت ڪڻي ڇڄ بيا دغه رسالت د تبليغ، تعليم او
تربيتي هُنه عبارت بولي، دغه ڀول دويءَ دغه
رسالت اهميت، او ورته دبشري ٿولني د ضرورت
او اڀتيا اندازه هم درڪ ڪري ده، او همدا وجه ده
چي دويءَ په ڀيري جلتی سره محمد رسول الله صلی
الله عليه وسلم ته يعني د رسول الله صلعم شريعت
ته ور درويءَ تر خود وڃي په رڻا کڻي دده په
دين باندي د هُان پوهه ولو په برخه کڻي دی

رسول الله صلى الله عليه وسلم، یوستره واسطه
 او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله
 د رسول الله صلى الله عليه وسلم سیرت او سنت دسې
 لوی لکه خټکه چې قرآن کریم لوی او شعاریی په
 دې برخه کښی دا الله پاته دغه مبارک فرمان دی :

قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ
 يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
 سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ
 إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ
 مُسْتَقِيمٍ (۱)

ترجمه: يقيناً راغلی تاسو ته دا الله له طرفه نور،
 د رڼا یجنی محمد ص، او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه
 او هدايت کوی په هر یوه له هغې سره الله تعالی
 هغه چاته چې تابعداری کوی درضا دده په طرف
 د لارو د سلامتیا، او او پاسې دوی له تیارو (د کفر)
 شک، جهل، خټه نور د رڼا د ایمان، يقین، علم، نه په
 حکم خپل سره، او هدايت اښودنه، کوی دوی ته په
 طرف د لارې سې صافی (د توحید)۔

دغه ډله هماغه نا حیه فرقه ده چې په وړاندې
 ذکر شوی، حدیث کښی ورته گوته نیول شوې ده

او د جنت زيرک ورته ورکړل شوې دې .

اقتماً سفانہ د دغه فرقې (پلی) لاره د پيژنيزه
سخته او ازغنه، يعنی د مشکلاتو او کړاوونو څخه ډکه
لاره ده، هکله حقيقي اسلام غريب او نا آشنا کړهيدلی
دی، او اکثر د مسلمانانو ورته شاوی اړولې دي او د
هانوته يی ورته په لرې مسافه کېنی نیولې دې، او د
واقعی اسلام په بدل کېنی يی بدعات او خرافات معل
او مروج کړهولی دی -

دغه مصیبت او فتنه د پيری پخوانی زمانی څخه
را په دې خوا جریان لری او مصلحتينو په کېنی د اصلاح
لپاره په دې تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عربین
عبدالعزيز رضی الله عنه د دوی د جملی څخه په دې
هکله داسې ویلې دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی
دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاسه
کېنی مرسته نشی کولې، دا داسی یوه لاس ده چې
د سپین زړو او مشرانو ژوند پکېنی پای مومی، او
واړه او صغیر هلکان پکېنی ځوانی ته رسېزی، دې
وایي: یو اطرافي او باندېه چې به، یو تاوړه او تاوړا
عمل تر سره کوی او د اکېمان به ورباندی کوی چې
دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله ربه په نزد

باندې دين نه وی .»

دا سلام او مسلمانانو د دغه ډول حال په باره
کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د یوحدیث
مفهوم واسپړی دی؛

دا سلام منونکی لکه څرنگه چې په ابتداء کښې
غریب او کمزوری و، دارنگه په آخره کښې به هم
غریب و ته پاتی وی پس نیک مرغه او مبارک دی
وی حال د غریبانو -

دغو غریبانو ته رسول الله صلی الله علیه وسلم په
ځپل مبارک قول کښې د جنت ذیرې په دی ډول سره
ورکړی دی:

« سَتَقَرَّتْ أُمَّتِي عَلَي ثَلَاثٍ وَسَعَيْنَ فِرْقَةً
اِسْتَانَ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةً فِي الْجَنَّةِ
وَهِيَ: مَنْ كَانَ عَلَي مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي»

دغه ناچیه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نجات
مندونکی ډله» یقیناً هغه څوک دی چې د رسول الله
صلی الله علیه وسلم دا حدیثو پیروي، الله پاک
دی ورله مړی مرحوم وگرځوی او د ژوند وپه ژوند
کښې دی ورله برکت واچوی او د ځپل قوت او طاقت
په ذریعه دی ورسره مدد او مرسته وکړی ځکه
همدوی دی چې د هدایت اولاس بنوونی ستوري

او مشالونه دی، اود تقوی اوسمی لاری په لوس
بلونکی اود اعیان دی، چاچی ددوی سره د بنی
کړې ده نوهغوی هلاک شوی دی، اود چاچی دوی
پیروی پرېښې ده نوهغوی کمراه شوی دی، ددوی
دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، اود حق په لاره
کښی د ملامت شویو د ملا متینا څخه نه ویریندی
اوس نوره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رحم) ته
پیریندوچی دغه واسطه په څپله ارزښت ناکه
رساله (الواسطه بین الحق والخلق) کښی تشریح او
روښانه کړی.

دارساله ددې وپرده چی په طلاؤ یعنی په
سرو زرو سره ولیکل شی اومسلمانان یی په پوره
سوچ اوفکر سره ولوی تر څو د غفلت د حوب څخه
را بیدار شی اود نصرت، قوت اوسرلویچی په لوری
کامونه اوچت کاندې اود انبیاو اونورو نیکانو
بندگانو قبرونوته ټیټې دل اوپرې وتل، او په
عاجزی، ذلت اوسرښکته کولوسره یی د دربارونو
د دروازو مسرکول اوبنکلون پیریندی.

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله

وصحبه وسلم.

حمود مهدی الاستانبولی -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى
أَللَّهُ مُخَيَّرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ، (۱) اَمَّا بَعْدُ:

دغه رساله دهغو د وړو کسانو د بحث په باره کښې
د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوموچې یویل
سره په هیل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس
د دغو دواړو څخه ودریل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ څا مخا یوې واسطې ته
ضرورت دی، هکله مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله
پاک ته د تقرب او رسیدون توان او وس نه لرو.

والله ج، او بندگانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین - ثنا او ستاینه یواځې
الله لره ده چې رب د مخلوقا تو دی. که د دې خبرې
مقصد دا وی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په
د رسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی
(۱) سوره نمل ۵۹، ترجمه: ودا یه ای محمده! چې
ټولی ثنا کانی او ستاینی خاص الله لره دی او سلام دی
په هغه بندگانو دده چې غوره کړی دی الله آیا الله غوره
دی یا هغه څه چې شریکوی یی دوی د الله سره.

نودا یوه پرځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شی د کولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دینمنانو لپاره یې د کوم کار په کولو سره د عذاب وړ کولو و عده کړي ده، او دارنگه هغه عذابونه په څه ډول او څنگه دي -

دغه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماء و صفی (بشکلونو مورنو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کې یې عقل د هغود معرفت څخه عاجز دی، معلوما نه و، دغه راز د دې نور مثال دي چې اګا هی حاصلول وړ باندې د انبیاء علیهم السلام پورې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالینلی دی ارباب او استیاری -

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ورو باندې ایمان لرونکی دی هم دوی هدایت مندونکی او - هغه کسان دی چې د الله پاک پند باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرت کې یې او چټو درجو او عزت هاوندان دی -

اَ مَا هَفْهَ هَوَكُ چي د انبياؤ مخالفين دى هغوي
 په يقيني توگه لعنتيان دى او په دنيا او آخرت كښي
 د خپل پروردگار د هدايت مخه محروم او لږې بڅخى دى

چاچې قرآن ولوستلو او عمل يې ورباندې

وكې نه به گمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه كښي رب العزت داسې فرمايلې دي :
 رَبِّنِيْ اَدْمًا مَا يَأْتِيْكُمْ رُّسُلٌ مِّنْكُمْ
 يَقْضُوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ فَمَنْ اتَّقَىٰ وَاَصْلَحَ
 فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَمُوْنَ - وَالَّذِيْنَ
 كَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ
 النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ (۱۰، ۱۱)

توجه: اې اولاد د آدم عليه السلام كه راغلو
 تا سوكه پيغمبران ستا سي له جنس نه چي بيان نه وي
 په تا سو باندې آيتو نوز مونږ نو هر هغه كس چي چوگان
 يې وساتلو د بدو كارو نونه او خپل عمل يې اصلاح
 كړو نونه به دى هيڅ ويره په دوى او نه به دى
 غم ژن كېږي -

او هغه كسان چي زمونږ آيتو نوښتي نسبت د دروغو

و کړو او سرکشۍ یې وکړه د قیلولو دهنې نه هم دغه
کسان او سیدونکی د اور (یعنی دوزخ) دی، دوی په دغه
اور کېنې همیشه وی -

هداغه ډول الله تعالی فرمایي:
**رِقَامًا يَأْتِيَنَّكُمْ مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا
يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ
لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ
كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا
وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى (۱)**

ترجمه: پس که راغی ز مالہ طرفه تا سوتہ هدايت
نوه، چاچی متابعت و کړو د هدايت هماغس نه به ذی
گمراه کیږی، په دنیاکی، او نه به بد بخت شی، په آخرت
کینی، او هر چاچی ز مالہ یاده مخ وگره او، پس بیشکه
ده ته دی گزبان، ژوندون، تنګ او پورته به کړو
مونږ دلره په ورځ د قیامت کینی پروند، و به وایی
(دغه پروند کافر) ای په حیا وې دي پاڅولم زه پروند
حال داچی زه بینا وم په دنیا کینی، و به وایی دغه
شان راغلی و تاته آیاتو ته همونږ پس هیر کھی و تا
هغه، او هم دغه شان به نن ورځی ته هم هیر کړی شی

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالی داسې فرمایلی دی:

كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ
سَدِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَادِرٌ كَذَّبْنَا وَكَلْنَا
مَا تَذَكَّرَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
كَبِيرٍ - (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه خوکیداران (پیره دران) د دوزخ، آیانه وراغلی تاسو ته (ای منکرانو) وپروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو و به وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی و مونږ ته و پروونکی خو دروغ ژن و باله مونږ دی او وویل: مونږ (هغوی ته چې) نه دی را لیدلی الله هیرم شی نه یی تاسی مکر په کمرای لویه کښی.

دَغَهُ ډَوْلِ اللّٰهِ تَعَالٰی فَرُمَا یَلِی دِی

رَوَسِیْقِ الذِّیْنِ کَفَرُوْا اِلٰی جَهَنَّمَ زَمْرًا حَتّٰی
اِذَا جَاءُوْهَا فَتَحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

حَزَنَتْهَا لَمْ يَأْتِكُمْ رَسُولٌ مِّنْكُمْ يَتْلُونَ
 عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُوكُمْ لِقَاءِ يَوْمِكُمْ
 هَذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
 عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱)

ترجمه: روان به کبری شی کافران ر به تیل و هوسما
 جهتم ته دی دی ترهنه دخته پورې چی راشی دوی
 دوزخ ته، نو پر ابه نستی شی دروازې دهغی ر به
 وایی دوی ته محافظان احوکیداران، ددغه دوزخ
 آیانه و راغلی تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه
 چی لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه دقرآن
 درب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات
 ددغه ورعی ستاسی نه، و به وایی دوی کفار، ولنه
 راغلی و مونزته اولوستلی یی و مونزته، لیکن
 ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما دقرآن کریم دمعمول
 مکرولو په برخه کینی داسی ویلې دی:

چاچی قرآن ولوستلوا وهغه حه چی په قرآن
 کریم کینی دی په هغی یی عمل وکړو نو
 الله پال یی متکفل دی نه به په دنیا کینی
 مگراه او پلاری شی اونه به په اخر کینی بد بخت بد مرغه

رسولان دالله او بندگانو ترمنځ دا حکم

رسولو په خبره کښی واسطې دی .

اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ بِهِ حُنَيْدٌ مَبَارَكٌ كِتَابُ قُرْآنِ كَرِيمٍ كُنِيَ زَمَائِلِي
 (وَمَا تُرْسِدُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
 فَمَنْ أَمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا حَوْلَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَجْرَتُونَ - وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ
 الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ - (۱۱)

ترجمه: او نه ليرې و مونږ رسولان مگر زيری کونکی
 د مؤمنانو ته په نعيم سوره، او ويره وونکی د کفارو ته
 له جهنم مخه، پس هر چا چې ايمان راوړ او اصلاح يې
 کړه (عمل په طاعت سره، نو نه به دى هېڅ قسم ويره
 پر دوى باندې او نه به دوى حقه کښی، او هغه کسان
 چې دوى نسبت د دروغو کوى آيتونو زموږ ته وپه
 رسيدى دوى ته عذاب په سبب دهغې چې دوى فاسقان
 دي -

هم دغه ډول الله تعالى د قرآن کریم په بد های
 کښی فرمایلی دی :

إِنَّا أَوْهَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْهَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ
 مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْهَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

(۱) د انعام سوره : ۴۸ او ۴۹ غیر آیتونه -

وَأَسْحَقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَعِيسَىٰ وَ
 أَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآدَمَ
 دَاوُدَ زَبُورًا وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ
 مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
 وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ۚ رُسُلًا مَبَشِّرِينَ
 وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ
 حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ (۱۱۰)

ترجمہ: بیشکہ چی مونبز وحی کرپی ده تاته لکه
 خنکه چی وحی کرپی ده مونبز نوح علیه السلام ته او
 نور و انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحی کرپی ده،
 مونبز ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحاق ته او یعقوب
 ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب، ته او یونس
 ته او هارون او سلیمان، ته، او ور کرپی و و مونبز داود
 ته زبور، او وحی کرپی وه مونبز د پیر و رسولانو ته
 چی بیان کرپی دی مونبز د هغوی تاته مخکنی لدینه
 او نور و پیر و رسولانو ته چی هغوی مونبز نه دی
 بیان کرپی تاته او خبری کرپی دی الله تعالی د موسی
 سره خبری کول او لیزلی مودی رسولان زیری و کرکی
 او ویره و کرکی د دی لپاره چی نه وی خلکو لره
 په الله باندی دلیل او بهانه پس د لیکلو د رسولانو ته۔

هَمْ دَارَنكَ اللهُ تَعَالَى فَرْمَايِنِ
 «اللَّهُ يُصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا مِّنَ
 النَّاسِ» (۱۲)

ترجمه: الله غوره کوی رالییدی شوې له
 فرشتواو له خلگونه -

اودا ددغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان
 یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقی توګه یو
 منلی شوی حقیقت دی، ځکه دوی ^{په}کود د الله اوینده
 ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبره سولو په برخه
 کېږي د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د
 انبیاء وعلیهم السلام هغه عبارت دی قائل دي -

پس ددغه واسطو هغه چې څوک منکرشي هغه
 ددغه ټولو ملتونو او ادیانو د پیروانو په نظر
 په اتفاق سره کافر دی -

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کېږي
 نازل کړي دي، لکه سورتا انعام، اعراف، اود الر،
 او (هم، او رطس، والا سورتونه، اود دی په شان
 نور سورتونو شو، په دغو کېږي د هغه مضامینو
 بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

په الله اور رسول نو د الله او په وسخ د آخرت باندي
ايمان لول شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک
کولو ته یې اودغه راز یی د کافرانو د هلاکت د خوځولو
قیصې چې پیغمبران یی د روغ ژن کهنی و و بیان
کړی دی او فرمایلي دي:

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - اِنَّهُمْ
لَهُمُ الْمُنْصَرُونَ - وَاِنْ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ (۱)،
ترجمه: او بيشکه مخکښی صادره شوې ده و عدله خوځونږ
د پاره د دالین ليو شو يو بند کا نو خوځونږ، چې بيشکه
پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بيشکه
لښکری زمونږ خاتما هم دوی غالبه بریالی، دی (پکاوت)

هَمْدُ غَهُ دَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى فَرَمَائِلِي:

اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ اَمَّا نُوَافِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ، (۲)

ترجمه: بيشکه چې مونږ خاتما مدد کوو له خپلو رسولانو
سره اور مدد کوو له، هغو کسانو سره چې ايمان یی راوړي
دی په ژوند د دنیا کښی او په هغه وسخ چې قائم به
شی (و په دایمی، شاهدان) له ملائکو، انبیاء، او مؤمنین

(۱) سورة صافات: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران ہفہ ہ وک واسطی دی چی ددوی
اطاعت، پیروی او تابعداری حتی او ضروری ده
لکہ چی اللہ تعالیٰ فرمایلی دی :

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾^(۱)
ترجمہ: او مونز نہ دی لیزنی ہیچ رسون مکر لیکلی
مودی، ددی لپارہ چی دده حکم دی او منلی شی
دا اللہ پہ حکم سرہ۔

او ہمہ دارنکہ اللہ تعالیٰ فرمایلی دی:
﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ
اللَّهُ﴾ (۲)

ترجمہ: وو وایہ ای محمدہ! دو بیتہ، کہ چیری
یئی تاسی چی محبت کوی لہ اللہ سرہ پس ہا تا بعدای
وکری، نو محبت بہ وکری اللہ پاک لہ تاسو سرہ۔

ہمہ غہ ہول اللہ تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿قَالَ الَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَ
اتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ ۗ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (۳)

(۱) نساء: ۶۴ - (۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

ترجمه: پس هغه کسان چې ايمان يې راوړوپه ده
 (محمد)، او تعظيم يې وکړو دده او مدد يې وکړو ده
 او پيروي يې وکړه دهغه نور (رنا، چې نازل کړي
 شوی ده دده سره، دغه ستايلې شوی کسان هم دې
 خلاصی موندونکی دی -

او د قران کریم په بل آيت کښی الله تعالی فرمايلی:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ
 لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَاليَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ
 اللَّهَ كَثِيرًا (۱)

ترجمه: بيشکه ده تا سولره په اکارو، رسول الله کښی
 پیروی نیکه دهغه چاله پاره چې امید لری د ثواب الله
 او امید لری د ثواب او نعمتو نرد روستی و د حق قیامت،
 او یادوی الله لره پیر -

غیر مشروع واسطه.

که د واسطی فتحه یی مقصد داوی چې د بنده له پاره
 حتما داسې واسطی ته ضرورت دی چې ور له په جلب منافع
 کښی او دفع د اضرار وکښی واسطه او مرستندوی وکړی
 او بنده دغه واسطی ته د مثال په توگه دروزی که نصرت

اوهدایت غوښتلو په برخه کښی رجوع کونکی اودسی
 اود حاجت سرکولو په امید ترینه دځپلو حاجتو نو د
 پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناک
 قسم شرک دی چی الله پاک دهم دغه شرک په
 اساس مشرکان کافران بللی دی هکه چی دوی ادالله
 تعالیٰ نه په غیر بد خوځ متصرفین اوسفارشیان
 نیوی اود هغوی یی د نفع اود نقصان، مالکان گنبل، او
 حال داچی سفارش دالله تعالیٰ د اذن او اجازی پوری
 اړه لری، الله پاک په دی باره کښی داسې فرمایلی دی

اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا
 بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى
 الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُوْنِهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا
 شَفِيعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چی پیداییی کړل
 اسمانونه اوهمکه اوهغه هه چی په منځ د دی
 دواړو کښی دی په شپږو ورځو کښی بیا استوی
 وکړه ده په عرش باندې نشته دی تا سولره پله
 ده نه بل خوځ دوست اوسفارش کونکی، ایاپند
 نه قیلوی تا سو؟

دارنگه الله تعالیٰ فرمایلی دی :

وَأَنْذَرُ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا
 إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا
 شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو ته
 چې ویرینې لداينه چې جمع به کړې شادوی چپل
 پروردگار ته، نه به وی دوی لره سواد الله تع
 نه دوست یچ کونکی اونه سفارشی (شفاعت کونکی)
 ددی له پاره چې دوی پرهیزکاری وکړی.

فریبتو او انبیاؤ سرخ د تکلیف لری کولو واک
 نشته.

په دی هکله الله تعالی فرمایي:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ
 فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا حَمُولًا
 أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ بِهَيْمِهِمُ
 السُّبُلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 حَدُورًا (۲)

ترجمه: و دوايه رای محمده! د وینته چې راوبلی
 تاسو هغه کسان چې تاسو ور باندې سواد الله ته دمدد
 کارانو گمان کوی پس هغوی اختیار نه لوی د تکلیف لری

کولو تاسونه، اونه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لری. هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی (رامد د شه درته وایی) په خپله هغوی خپدرب ته نزدې والی لتوی چی کوم یوبه له دوی نه ډیر نزدی وی (الله ته) او امید لری دوی درحمت د هغه (الله) او ویریزی د عذاب د هغه نه یقینا ستادرب له عذابه ویره کیدی شی

هم دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَعِمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِنْكُمْ ذَرَّةً فِي السَّمَوَاتِ وَ
لَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرْحِثٍ
وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ
عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ، (الایه - (۱)

ترجمه: و دایه (دوی ته ای محمده!) و بولی تاسو هغه معبودان چی کمان به کاوه تاسو په دوی بانگی د آلهه و) په غیر د الله نه چی دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کینی اونه په حکمه کنبی او نشته دی هیچ حصه او شراکت ددی دغو معبودانولره په آسمان او حکمه کنبی رپورته او بنکته، او نشته دی دغه الله لره د دوی نه هیچولک

مددکار، او کپته نه رسوی شفاعت او سفار بنیت په نزد
د الله، مکر شفاعت دهغه چاچی اجازه ورکړې الله هغه
ته، یاد هغه چا لپاره چی دهغه په حق کښی د شفاعت
کولو اجازت وشی .

د سلفو یوې ډلې ویلی دی : هڅی قومونه ووچی
هغوی په دهنلو حاجتو نو د سر کولو له پاره عیسی علیه
السلام او عزیر علیه السلام او فریستی بللی، نو الله پاک
د ویته د دې حقیقت څرکنده ونه وکړه چی فریستی او
انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واک لری، او نه
د دویته د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښی هغوی
په خپله الله پاک ته د نزدی کیدو او تقرب هڅه کوی
او د الله تعالی درحمت حاصله ولو په امید دی، او دهغه
د عذاب نه په ویره کښی دی .

په الوهیت سره د فرشتو او انبیاء و نیول

کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی :

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنُّبُوَّةَ شَمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ، وَلَا
يَا مَرْكُمُ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا

أَيَا مُرْكُم بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱)
 ترجمه: مناسب نه دی هیچ بشر لره چی ور کړی
 الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او پیغمبری
 او بیا د وایي خلقوته چی تاسی زمانداکان، عبادت
 کونکی، شیء بی له الله مخه، لیکن داسی کس وائی، شیء
 تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان)، په سبب د دی چی
 بنودته کوی د الله د کتاب، او په سبب د دی چی تاسو
 زده کوی کتاب، او امرنه کوی تاسوته (پیغمبر) چی
 ونیسی تاسو پرینتی او پیغمبران حق دارد بندگی، آیا
 حکم به کوی تاسوته په کفر سره پس له هنی چی تاسی
 مسلمانان شوی یی.

الله پاک پتی مبارکوایتونو کنبی د اخبره روینانه
 کره ملائکی او انبیاء د بندگی او عبادت حق دار کنبل
 کفر دی پس خوگ چی پرینتی او پیغمبران په داسی
 توگه واسطی نیسی چی د مصیبتونو د لری کولو په
 وخت کنبی ورته درامد شه آوازونه کوی، په ریغ
 باندی کوی، مافوق الاسباب ترینه، دکتودلاسته
 راوړلو اوضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه
 دگناه د مغفرت، د زبیه له پاره د هدایت، او دغه راز
 د مشکلا تو د حل او دروزی د پراخ والی په برخه کنبی

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر گنل کیږي. (۱)

علماء در سؤل الله صلی الله علیه وسلم و امت
ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کینی
واسطی دی.

که خوځ د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان در سؤل
اکرم صلی الله علیه وسلم او دده د امت ترمنځ په دې
شان د واسطو په توگه قبلوی چی عالمان د ویته دین
رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته وربنای
(۱) کله چی پرینتو او انبیاؤ په حق کینی د عقیده ساتل
چی دوی د عبادت هقدار دی کفر بل کیږي، نویاد هغو
کسانو د کفر په برخه کینی څه سوال پیدا کیږي چی هغوی روگأ
نه په غیره مخلوق کینی نور کسنا او کانی بوتی او داسی نو
شیان د الله تع سره د الله په صفاتو کینی شریک او د عبادت
مستحق بولې. او چی کله پیغبران داسیاؤ نه پرته او ملائکی
د الله د حکم او ورکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو
په برخه کینی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په هضم
کینی څپلې بې وسی څرکند و نه کوی او د عبادت نه یی سر
غړوته د ځان لپاڅرم کوی نوبل به خوځ وی چی هغه به د الله
پاک په صفاتو کینی الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی
په قرآن کریم په دې اړه زیاتونه وجود لری. (ژباړن)

او مقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نو دا خبره یی درسته او پرځای ده هکه دغه کسان د دینی علم پوهان چی کله په یوه مسئله باندي راجمع شی او اتفاق وکړی، نواجماع یی په قطعی او یقینی توگه هجت ده هکه چی دوی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندي نه غوندیږی.

او که چرته د دوی ترمنځ په کوم شی کېنی اختلاف ولیدل شی نو حکمی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کېنی او د رسول الله صلی الله علیه و سلم په احادیثو کېنی لټول پکار دی چی هغی ټیټی راجمع کړی هکه چی یوی په یواځی ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکینی د رسول الله صلی الله علیه و سلم نه پرته نور په ټولو خلقو کېنی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، مند کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پرینو ډل کیږی.

د علماء و مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمایلي دي :

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» - جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمی
بسنده صحیح -

ترجمه: علماء د پيغمبرانو وارثان دی او شکر نشته چې
 پيغمبرانو د خانه روسته دینار او درهم په میراث
 سره نه دی پرینودی بلکنی هغوی په یقینی پول
 سره پرینبی دی نوچا چې دغه علم واخست او زده
 یی نر نوده پوره برخه ترلاسه کړې - دادهغه هدیث
 جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره
 روایت کړی دی -

او هورک چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو
 په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښی د وساطت دندی
 لری، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه پول واسطی په
 دی شان سره ثابته وی چې دغه واسطی الله تعالی
 ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو
 واسطو په وساطت او سفارش سره بنده کانونه لاس
 بنوونه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس
 مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته د واسطوته، وړاندی
 کوی، او هغوی په دې باره کښی بیاد الله تعالی څخه
 سوال کوی او مثال یی داسی دی لکه څنگه چې د
 پاچایانو په وړاندی واسطی قرار لری چې دغه واسطی
 په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو
 په نزد د اعتبار له پلوه ځانگړی مرتبی لری. نو
 دوی د اولس یعنی رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

گوته کوی او هم یی د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس حنپلی مطالبی د غوښتو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندی کوی، او داله دی امله چی د پاچا نه مستقیمار نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بی ادبی معلومیری، او یا دا چی په مستقیمه توگه د حاجت منولخوا د پاچا نه په غوښتنه کښی ورته واسطوته په مراجعه کولو زیاته فائده وی هکله دغه واسطی (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدی مقام لری پس هغه خو له چی په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندی عقیده لری، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چی د توپی ویتلو غوښتنه ترینه وشی که توبه یی ویتله ښه ده، او که توبه یی نه ویتله نو قتل یعنی ودی وژلی شی.

او داهغه کسان دی چی خالق یی د محسوس تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یی شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښی په دغو کسانو باندی رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چی په دغه فتوی کښی حای کیدلی نه شی.

دخلكو او پاچا يانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاچا يانو او دخلكو ترمنځ چې كومې واسطې قرار لري
د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه داده چې دغه واسطې پاچاه ته د
خلكو د حال احوال څخه كوم چې پاچاه ته په هغې باندې
علم نه وي خبر وركوي، نو كه څوك وايي چې الله (ج)،
د بنده كانو په احوال باندې نه خبريږي مگر هله خبر
شي چې هيني ملا نكي او انبيا ء او يا نور څوك ورته د
بنده كانو د حال څخه اطلاع وركړي، نو داسې كافر
دي. ځكه چې الله پاك په پتو يعنې په ورو او پريپتو
خبرو باندې پوهيږي، او هغه هه چې په ځكه او آسمان
كښې پتې دي د الله پاك د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) د الله سنه آوريږي او سبه ليدونكي
دي (الله)، په مختلفو ژبوسره د بيلا بيلو هاجتونو
د غوښتلو په برخه كښې ناري او فريادونه آوري، او
د يو آواز اوريدل، دى د بل آواز د اوريدلو څخه نه منع
كوي، دغه راز دى په كثرت د سوالو نو سره غلطيږي
نه، او د غوښتلو كيو په غوښتنه سره خفه كيږي نه.
دويمه وجه داده چې پاچاه د معاونينو (مرستيالانو)
د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبير كولو شي
اونه د دښمنانو په مقابل كښې د فاع كولو شي نو هغما

ورته دمعاونینواو مرستیالا نود نیولو ضرورت وی
 هکه چی دی بیوسی او کمزوری دی او الله جل جلاله دغه
 ناقصو صفتونو خته پاک دی د چاکومک او مرستی احتیاء
 نه لری؛ الله تعالی فرمایلی دی :

رَقِلَادُ عُوَالِدَيْنِ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
 الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَيْءٍ وَمَا لَهُ
 مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ - (۱) توجه یوهل مخکنی شوی
 ده ودی کتدشی -

دغه ډول الله تعالی فرمایلی دی :

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَ
 لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلَالِ وَكَبْرَهُ تَكْبِيرًا - (۲)
 ترجمه: و دایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه د
 لره ده چی نه یی ولد نیولی دی اونه ورسره خوځ په
 بادشاهی کنبی شریک شته دی، اونه ورسره خوځ
 مددکار شته ډی و سپ له وجی نه لکه چی کتاب بیان
 وایی، او په لویی سوره یا ذکره الله لره ده وخت
 په لویی کامله سره -

(۱) سبا: ۲۳- (۲) سوره بنی اسرائیل: ۱۱۱ -

شاه صاحب په موضح القرآن کښی لیکي: په الله باندې بی دسی یعنی چرته راځی نه چی مددگار ته بی ضرور پښی شی، ژباړن

داسیا یو په عالم کښی چی څه مو هودات دی الله دهنو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چاته احتیاج نه لری غنی او بی پروا دی، او دالله تعالی نه ماسوا چی هرڅوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دی.

اما کوم چی پاچایان دی هغوی دخپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او اړتیا لری بلکښی حقیقت دادی چی دوی په بادشاهی کښی دهنوی سره برخه والری او الله (ج) یودی ده سره هیڅوک په سلطنت (واکښی) کښی شریک نشته لآ اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

دریمه وجه داده چی پاچا ترهنه وخت پوری دبل چاله پلوه تشویق نه شی ده سره د ملت په حق کښی د فاندی، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږی نو کله چی پاچا په دې ارتباط یا دخپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چی د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وی مخاطب شی او یا ورته په دی مورد کښی په داسې توگه دیوچا له خوا مشوره وراکړل شی چی د پاچا سره هم امید پیدا شی، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شی، نو بیا دغه وخت

د پاچا په عزم او ایراده کښې د ملت د اړتیا و در فم کولو
په باب چمتو والی دامنځ ته شی، او دایا له دی امله چې
د ناصر او مشیر سپارښت د ده په زړه باندې اثر د اغیزه ،
کړې وی، او یا داچې د مشوره و د کونکې د وینا تر تاثیر
لاندې کومې چې تشویق او تخویف د واپه افا ده کولو غلی
دی .

اما الله تعالی د کرد و اشیا و رب او مالک دی، او مور
چې خومره په خپل اولاد باندې ترحم لری الله پاک د ښه
هم زیات په خپلو بنده کانو باندې مهربان دی ! -

دغه ډول د ټولو اشیا و خلقت د الله پاک د ارادې پورې
اړه لری که الله پاک د کوم شیخ و پیدا کید و اراده کړې وی
نوهغه په وجود کښې راځی او که الله تعالی یی اراده نه
وی کړې نو دهغه وجود بیا امکان نه لری .

او د ده (الله) چې کله د ځینو بنده کانو له پاره د کتوتوب
د ځینو نورو کسانو پورې مربوط کړه و لوی کونو بیا دغه کسان
د هغوی سره مرسته پیل کړې، د عاکول ورته شروع کړې
او په دې برهنه کښې ور له په سفارش بنا و کړې او دغسی
د دی نور امثال هم واخله، پس د الله تعالی هغه ذات دی
چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او د هغه ذات دی
چې د احسان کونکې د عاکوی او سفارش والا په زړه کښې
یې د دعا، سفارش او نیکی کولو لار ده پیدا کړې ده .

اوردی ا مکان هم نشسته چی داسی خوگ دی مود
 ووسی چی هغه دی الله (ج) لره د چیلی ارادی پر خلافت
 باندی بچور کری او یا دی هغه الله پاک ته په هغه
 باندی خبرور کھی چی الله پاک په هغه باندی العیاذ
 بالله (علم نه د سلوده، ارداسی خوگ هم نشسته چی
 هغه الله پاک لره د امید او ویری ورکولوسب وگرھی
 او هر دغه وجه ده چی رسول الله صلی الله علیه وسلم
 فرمایلی دی:

لَا يَقُولَنَّ أَهْدَكُمُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنَّ شَيْئًا...
 ستا سوخته یوکس دی داسی نه وای چی: ای الله! که
 ستا خونبه وی نو بخنبنه راته وکیه، ای الله! که ستا
 خونبه وی را باندی ورحیمه - بلکنی په یقین سره دی
 سوال کوی هکه چی الله پاک مختار دی خوگ یی مجرئی
 نشی -

شفاعت د الله پاک داذن پورې اړه لری

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کبھی د هغه د
 اجازی نه پرته لکه چی الله (ج) فرمای سفارش نه شی کوی
 (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ) (۱) خوگ
 دی هغه کس چی سفارش به وکھی په نزد دده مگر په
 اجازت دده - او الله پاک فرمایلی دی:

(قَبْلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ... الآية (۱))
 همدارنگه الله تعالى فرمایلی دی: (وَلَا يَشْفَعُونَ
 إِلَّا لِمَنْ اُرْتَضَى) (۲) شفاعت به نه کوی مگرد هغه چاله
 پاره چی الله پری راضی شوی وی. پس دا خبره یی په
 نه اگه کپه چی هر هغه خوځ چی په غیر د الله (ج) هڅه
 بللی شی، هغه نه واکمن دی اونه ورنه د الله په
 واکمنی کینی برخه شته اونه دی د الله لپاره معاون دی
 اوشک نشته چی سفارش یی د الله دا اذن پرته کته نه
 شی رسولی -

اما پاچایان داسی نه دی، ځکه د پاچایانو په حضور
 کینی سفارش کونکی کله د قدرت خاوندان وی، کله د پلانو
 سره په سلطنت یعنی واکمنی کینی شریکان وی او کله د
 پاچایانو سره په دولتی چارو کینی مرستیالانو کومیان
 وی. نو دغه کسان اود دوی نه علاوه نور کسان
 پرته له دی چی د پاچا هڅه اجازه واخلی د پاچا په وړاندی
 سفارش کوی اود پاچا له خوایی سفارش منل کیژی
 اودا کله له دی امله چی پاچا ورته احتیاج لری، او کله
 له دی وجی نه چی پاچا ترینه ویره حسن کوی، او کله
 یی ورسره دهغه احسان او انعام په مقابل کینی د بدلی
 او مکانات په توگه قبولی چی دوی د پاچا سره کپری وی

بناءً دی دھنلی نبئی او حوی سفارش له دی دھن قیلوی
 چی دی دھنلی نبئی ته احتیاج لری هکله د هوی او نبئی
 مخالفت یی ارو مرو په ضرورتا مینیی، دغه راز دی خپل
 نوکر سفارش هم نه رد کوی، هکله که رد کوی یی نو داسه
 داویره پیدا کیژی چی یا به یی دا مرضنه سر غره ونه
 وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کونښن وکړی
 د بندکانو ټول خپل منعی سفارشات په همدی
 ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش
 نه قیلوی مگر له دی امله یی قیلوی چی یا یی ترینه تمه
 کیژی او یا یی ترینه ویره کیژی. او الله تعالی هیڅ چا
 تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریزی نه، او هیڅ چاته احتیاج
 نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی او فرمایلی دی:

وَاللّٰهُ اِنَّ بِلَهِّ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
 وَمَا بَيْنَهُمُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
 شُرَكَاءُ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنَّ هُمْ اِلَّا
 يَحْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ

هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ (۱)

ترجمه: خبردار يقيندار الله تعالى په اختيار کښی دی
 هغه خولک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه خولک چی په
 طکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

دا الله نه شريکانولره بولې، او تا بعداری نه کوی دې
مگردگمان، اونه دی دوی مگرد زوغرت، اېکل کارونه
کوی ... وایې دوی نیولی دی الله تعالی ولد (نازولی،
پاک دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص د لره دی
هغه څه چې په آسمانونو کښی دی او هغه څه چې په چمکه
کښی دی .

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی دهم
دغو مشرکانوله خوا سفارشیان کېدل کیدی، الله تعالی فرمایي
رَوَيْعِبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاءُ نَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ
أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ سُبْحٰنَهُ دَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

تره: او بندګی کوی داخلې په غیر الله نه د هغه چا
چې نه ضرر رسولی شی دویته اونه نفع رسولی شی دې
ته، او وایې دوی چې داکسان سفارشیان زموږ دی دا الله
تعالی په دس بار کښی، وایه ته آیاتاسو خبرور کوی الله
تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هنی باندی په
آسمانونو کښی اونه په زمکه کښی یعنی داسی شی چېرې
نشته، پاک دی الله تعالی او پر لوی دی له هغو اشیاو څخه
چې دوی یې شریکوی دا الله (ج، سوره - او هم دارنکه الله تم

فرمایلی دی:

فَلَوْلَا نَصْرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا لِلَّهِ طَبَعًا لِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (۱)

ترجمه: پس اولیٰ مرسته و نه که له دوی سره هغو
چی نیولی و دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه
د پاره د نژدې والی الله ته بلکنی ورت شول (د عتد)
په وخت کنبی، له دوی څخه او هم دادی د روغ دوی
او هغه څه چی تری یی دوی پرا الله .

آود مشرکانو د عقائدو نه د خبرو د کولو په لړکی
یسی داسی فرمایلی دی:

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِقَرِّبُنَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ (۲)

ترجمه: او دید دوی: عبادت نه کوو مونږ د دوی
مکر د دی له پاره چی نژدی کړی دوی مونږ الله تعالیٰ
ته په مرتبه د قرب کنبی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

لَوْلَا يَا مُرْكُمُ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّنَ
أَرْبَابًا (۳)

آوهم داسنکه یسی فرمایلی دی:
رَقِبُوا دُعَاؤَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۰

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا جَوْلِدًا
 أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 السَّبِيلَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْتَدِرًا - (۲۵)

مگر سفارش والا اودعا کوئی صرف ہنہہ ہول سفا^ش
 اودعا کو پشی دکوم پہ بارہ کنبی چی ورتہ اجازہ شری^{حاصلہ}
 وی، پس دی ہنہہ ہول شفاعت نہ شی کو پشی دکوم ہنہہ
 چی منہ راغلی پی، لکہ د مشرکانو پہ حق کنبی سفارش
 کول اوور لہ بخینہ غوہنتل شو اللہ تعالیٰ فرمایلی دی:
 مَا كَانُوا لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا
 لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا
 تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانُوا
 اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِابْتِغَاءِ مَوَٰجِدَةٍ
 وَعَدَّهَا أَيَّاكَ كَلِمًا تَبَيَّنَ لَكَ أَنَّهُ يُدْعُو
 رَبَّهُ نَبْرًا ۗ مِنْهُ طَائِفَاتٌ إِبْرَاهِيمَ لِأَوَّلَادِهِ حَلِيمُونَ - (۲۲)

ترجہ: نہ دی روا پیغمبر لہ او نہ مسلمانا نولہ چی
 بخینہ ووعوا پی د مشرکانولہ پارہ اکر کہ وی دوعوا نولہ
 دھیلوی پس لہ ہنہہ نہ چی بنکارہ شوہ د ویتہ چی دوی
 دوزخیان دی، او نہ وہ بخینہ غوہنتل د ابراہیم، دھیل

پلاسه مکریه سبب د و عدی و ده چی کړی و ده (پلاسه) هغه
 وعده د ده (ابراهیم) سره پس هکله چی بنکاره شوه ابراهیم
 ته چی دی د بنمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بلیشکه
 ابراهیم خامخا دیر نوم زری اوصبرناک و - او دغه د و د الله
 تعالی د منافقا نو په هکله فرمای دی:

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کنبی که وو غواړی
 ته بخښنه د دوی له پاره او که یی ونه غواړی د دوی
 له پاره، هیڅکله به ونه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کنبی ثابت شوی ده چی الله پاک
 خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقا نو په حق د بخښنی
 غوښتلو هڅه منم کړی دی، او ددی خبری هڅه یی خبر
 وړ کړی دی چی دی (الله) د ویته بخښنه نه کوی او
 فرمایلی یی دی:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا
 دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک او کپی شی
 د هغه سره، او بخښی هغه کتا هونه چی کم دی د دینه
 هغه چالره چی اراده و فرمای دی د مغفرت یی. دغه د و د

(۱) منافقون؛ ۴ (۲) سورة النساء؛ ۴۸ -

فرمایلی دی:

وَلَا تَصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا
تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَمَا تُوُوا وَهُمْ فَاسْفُونُ، (۱)

ترجمه: او هیچ کله مه کوه مونج (د جنازه) په هیچ
تن له دغو (منافقان) چی مرشی، اومه دریزه په قبر
دده (د دعاء، استغفار، یا تدفین) اهتمام له پاره، بیشکه
دغه (منافقان) کافران شوی دی په الله تعالی او په رسول
دهغه، او مړه شوی دی دی په داسی حال کنبی چی
دوی نافرمان وو، هم دارنگه الله تعالی فرمایلی دی:

إِذْ عَوَّازُ بِكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ يَرْجُبُ
الْمُعْتَدِينَ (۲)

ترجمه: و بولی تاسی خپل رب لره (هر وخت) په زاری
عذر او په پته سره بیشکه چی الله نه خوښوی تیریدونکی
له شرعی حدودو نه په دعا کنبی، او په دعا کنبی شرعی
حدود څخه تجاوز دادی چی بنده د الله پاک څخه دهغه
کار کول غواړی چی الله پاک هغه کار نه کوی د مثال په
توگه دی نبی نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبری
مقام غواړی، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوی
اوداسی نور شواو یار چی د الله پاک څخه د کناه او

معصیت سوال گوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه خوږ دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیایدی هغه پر دك غوښتنه کولې شوې په دغه غوښتنه (د دعاء) کېږي ګناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه ووغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندې ټینګار نه کوی ځکه چی هغوی پښه هغی باندې د ټینګار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایي معصوم دی:

إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّا وَعَدَدُ الْحَقِّ وَ
أَنْتَ أَهْلَكُمُ الْحَكِيمِينَ (۱)

ترجمه: بیشکه ما حوئی ز ما د اهل څخه دی، او بې شکه و عدده ستاسو څخه ده، اوته د پیر لوی حکم کونکی یی، بیا الله پاک و فرماید:

رَيْنُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ
صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ وَأَنْتَ
أَعْظَمُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ - قَالَ رَبِّ انِّي
أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

هڪه ڇي ڏي د اسي عمل والا ڏي ڇي نيٺ نه ڏي ايس
 دُعا مه غواړه زمانه دهغه ڇاپه باره ڪنبي ڇي نشته
 ڏي تالره ده هغه (دايمان) په باره ڪنبي يقين بيشڪه
 زه پند در ڪوم تاته ڇي (نه) شي ته له جاهلانوَ حُنه
 وويل ده: (نوڙ) اڪار به حُا! يقيناً زه پناه غواړم پتا
 سره له ڏي ڇي سوال و ڪم له تانه دهغه ڇاپه باره
 ڪنبي ڇي نشته مالره دهغه په ايمان باند ڇي يقين
 او ڪه ته بخښنه و نه ڪي ماته اور هم و نه ڪي په
 ما باند ڇي نو شم به زه له زيان ڪارانونه.

او هر سفارش ڪونڪي، او دعا والا ڇي ^{ڪوي دهغه سفارش} ڊاڻه پاڻ په
 دربار ڪنبي سوال او سفارش او دعا ڊاڻه تعاليٰ د قضا
 قدر او مشيت پوري اڀره لري پس ڊاڻه هغه ذات ڏي
 ڇي قبلونڪي د سفارش ڏي ادا جابت ڪونڪي د دعا ڏي
 او هغه ذات ڏي ڇي سبب او مسبب د وارو خالق ڏي
 او داد عا دهغو اسبابو د جملي حُنه ده ڪوم ڇي د
 الله تعاليٰ له طرفه مقدر شوي ڏي -

پس ڪله ڇي حقيقت په ڏي ترتيب سره ڏي بيانو
 محض اسباب مؤثر ڪنل ڇي له ڏي ڇي مؤثر حقيقي
 ته يي نسبت و شي، شرڪ في التوحيد ڪنل ڪير ڏي
 او د سبب حُنه په ڏي وجه ڪار نه اخستل ڇي په ڏي
 برخه ڪنبي يي سببیت تثبیت نه ڏي داد عقل تنقيص

اونیکر تیا وجه ده او په کلي توکه داسيا بوځنه
 سترگي پتول چي هير و جود نه لري داد شريعت يې
 اعتباره کول او د باندی داغ لکول دی، بلکيني په
 بنده باندی دالانم دی چي دی به متوکل علی الله
 اوسينې او دده څخه به سوال او غوښتنه کوی او
 امید به ترينه ساتی او دا ځکه چي الله پاک د بنده د مشکل
 د حل له پاره د مخلوق دعا او ځنی نور شيان چي خوښي
 وکړي اسباب مقرر کړي دی -

د ادنی په حق کښی د اعلی له طرفه دعا

غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشرعي طریقې
 د دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ښيي
 لورې مرتبې څاوندیې د تبتی درجې د څښتن له پاره
 کولې شی او د تبتی درجې والایې د لورې درجې څاوند
 په برخه کښی کولی شی لکه چي د انبیا وعلیهم السلام څخه
 به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو
 د استسقاء یعنی د باران کیدلو په برخه کښی د رسول الله
 صلی الله علیه و آله څخه د سفاربت او دعا غوښتنه کړې و (۱)
 او همدارنگه بیا د رسول الله صلی الله علیه و سلم څخه
 بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

(۱) د اعلی له طرفه د ادنی په حق کښی د دعا کولو مثالونه

استسقیٰ په پاره کښی د نبی علیه السلام تره عباس رضی الله
 عنه د د عاکولو له پاره غوره که او وړاندی یی کړه -
 دغه د وک خلک به د قیامت په وسرځ انبیا ووعلیهم -
 السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوی چی محمد رسول الله
 صلی الله علیه وسلم په دوی کښی دگ دوسفارش کورنگو
 سرداردی، اودیوشمیر خاصو سفارشونو دیارهم
 دهمده په برخه دی، اما ددی سره سره بیا هم په
 صحیحینو کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره
 ثابته ده چی ده فرمایلی دی: (۱)

وإذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول ثم صلوا
 على فانه من صلى على مرة صلى الله عليه عشا
 ثم سلوا الله لي الوسيلة فانها درجة في الجنة
 لا تنبغى الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اكون
 ذلك العبد فمن سأل الله لي الوسيلة حلت له
 شفاعتي يوم القيامة» - (۲) یعنی کله
 چی تاسی د مؤذن څخه اذان آوری نو تاسی ورسرهغه
 هه ووايي چی هغه یی وایي (دا اذان کلمات ورسره تکرار
 وئ) او بیا وروسته پر ما باندې درود ووايي هکه هغه

---

(۱) دا ددی له پلوه دا علی درجی د څښتن له پاره د دعا
 غوښتلو مثالونه ذکر کړی - (ژباړن) -
 (۲) دا یواځی مسلم روایت کړی دی -

خوڪُ ڇي پرما باندی يو واس درود وو وایی اللہ پاک
 په هغه باندی لس گرفت درود وائی بيا ورپسي د اللہ تعالیٰ
 څخه زمانه پاره وسيله وغواری حکه دغه وسيله په
 جنت کښی يوه درجه ده چه د اللہ تعالیٰ د بندۀ کانو
 څخه د يو بندۀ له پاره اختصاص شوی ده، او زه هيله
 کوم څي دغه بنده زه وو و سم پيس خوڪُ ڇي زمانه لپار
 د اللہ پاک څخه وسيله او غواری نو د قیامت په ورځی زما
 د شفاعت له پاره مستحق وگرځيدۀ -

د غه راز عمر رضی اللہ عنہ څي کله د عمری کولو لپاره
 تللو او رسول اللہ صلی اللہ علیه و آله و سلم ته په څخه ښه ویله
 نو عمر رضی اللہ عنہ ته یی و فرمایل: **يَا اَخِي لَا تَنْسِي**
مِنْ دُعَائِي، (۱) ای زه که! ما په دعا کښی له یاده
 مه او یاسه -

پس نبی علیه السلام د خپل امت څخه غوښتی دی څي
 د ده له پاره دعا وغواری، لیکن دغه غوښتنه د دی
 جملی څخه نه ده څي دی کښی د خپلو امتیانو څخه سوال کړی
 بلکښی دی دوی ته په دی باندی داسی امر کوی لکه
 څرنگه څي دی ورته د نورو نیکو اعمالو په پاره کښی
 په کومو څي ثواب حاصلیږی، امر کوی، د رسول اللہ صلی

---

(۱) د دې حدیث په سند کښی عاصم بن عبد اللہ
 دی او هغه ضعیف دی -

الله عليه وسلم له پاره د خپلو امتيانو په ټولو اعمالو کې
 چې د دوی له خوا تر سره کېږي د دوی په شان اجر دی
 ځکه د رسول الله صلی الله علیه و سلم څخه ثابت ده چې
 ده فرمایلي دي: مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى ... الخ

یعنی چا چې د نیکي په لوري بلنه ورکړې نو ده لپاره
 دهغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دی چې د ده تابعان
 وکړي بې لدی چې د دوی په اجر کې څه کم والی راشي
 او څوک چې د گمراهي په لوري بلنه ورکوي نو پرده
 باندې به دهغه چا د گناه په اندازه گناه پيټي کېږي
 چې د ده پيروی کړي وی بې له دې چې د دوی د گناهو
 په بار کې څه کم والی راشي -

پس په داسې حال کې چې رسول الله صلی الله
 علیه و سلم د هر نیک عمل په لوري خپل امت ته بلنه ورکړي
 ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کې
 چې په هغې کې د ده تابعان وکړي، د دوی
 په شان اجر دی -

دغه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه
 باندې درود وايي، نو الله پاک په هر یو د هغوی
 باندې لس ځلي درود وايي رحمت ليري، او د رسول الله
 صلی الله علیه له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلېږي
 او د گنبد خنبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه

په حق کښی د دوی د د عا اجابت کوی او شت نشته چې الله
تعالی د دغه د عاپه واسطه سره دوی ته ثواب یعنی
بدله ورکوی، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه
ته رسیدی هغه د دغه د عاپه واسطه سره د الله تعالی
د لوری نعمت کړی.

دُعَا دَاعِيٍّ اَوْ مَدْعُوِّهِ دُ وَاِوْتَهُ كِتَابًا سَوِيًّا

د رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه په صحیح حدیث
کښی ثابت ده چې ده فرمایلی دی: داسی یو سړی
نشته چې دی د خپل و د ور له پاره په غیاب کښی د عا
کوی مکر دا چې الله پاک هغی له یوه فرېسته مقررده وی
چې هر واری دی د خپل و د ور له پاره کومه د عا کوئو
دغه مقرر شوی فرېسته وایي: آمین او ستاله پاره دی
هم د و مره وی.

په یو بل حدیث کښی راغلی دی: (رَأْسُ رُحْمِ الدَّاعِيِّ
دَعْوَةٌ غَائِبٌ لِقَابٍ) (۱) یعنی د پیره زیاته د قبول و
د عاپه غیاب کښی د یو چاله پاره د عا کول دی.

پس د بل له پاره په د عا غوښتلو سره داعی د عا کوئو
او مدعوئو له (د چاله پاره چې د عا غوښتل کښی) د وارو

(۱) منذری، ذهبی، او هئو نورو حدیث پوهانو

دغه حدیث ضعیف بللی دی.

ته کته رسيڊي اکرچي دعا کونکي په رتبه کيني د هغه چا
 چي دعا ورسره له غوښتل کيږي تبت هم وي، له دې امله
 مؤمن چي کله دخپل ورور په حق کيني کومه دعا کوي نو
 په هغې سره هم ده ته فائده حاصليږي او هم پرې
 هغه چاته فائده رسيږي چي دعا ورله غوښتل کيږي.
 پس چا چي بل ته وويل: زما له پاره دعا وکړه او په
 سره يي خپل ځان اود دعا کونکي دواړو ته کته رسو
 مقصد و، نو دې او هغه مسلمان رور يي دواړه د نيکي او
 تقوي په برخه کيني د يو بل مرستيالان وگرځيدل ځکه
 ده خپل دعا کونکي ورور د مطلوب په لور، وهڅاوه اود
 هغه څه تر سره کولو ته يي متوجه که چي د دواړو له
 پاره پکيني فائده او کته ده.

پس غوښتونکي په دعا سره د داسي فعل چي دواړو
 ته پکيني فائده وي د هغه چا په شان دي چي بل ته په
 نيکي او تقوي سره امر کوي چي بيا مامور ته د دغه عمل
 په انجامولو سره هم ثواب رسيږي او آمرته هم د
 د ثواب په اندازه ثواب حاصليږي ځکه چي دغه مامور
 دي نيک عمل ته دابلي دي، او بالخصوص د هغود عاکانو
 په برخه کيني لکه چي الله تعالى فرمايلي دي: **بِئْسَ مَا مَرُورٌ**
مَنْ حُوِّلَ شَوْي دِي - اَوَسْتَغْفِرُ لِنَفْسِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ

ترجمه: او بخشبنه او غوايه ذکناه چپلی او دپاره د مؤمنانو سرپو او مؤمنانو بنحو په دې کښی الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیایي فرمایلی دی:

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

(۱) - ترجمه: او که چیرې دا چ له کوم وخت چی ظلم وکړی دوی په ځانونو خپلو داغلی دى تاته پس بخشبنه غوښتی دى دوی له الله څخه او بخشبنه غوښتی دى پیغمبر د دوی له پاره نوځا مخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې د پیر رهم والی .

په دې آیت کښی الله پاک دعا مو خلقو دا استغفار او د دوی په حق کښی یی در رسول الله صلی الله علیه و سلم دا استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه و سلم ته د دى امر شوی دى چی دى د مؤمنانو سره او مؤمنانو بنحو له پاره بخشبنه او غوايه ولې دا خبره دیا ونی وپدې چی الله پاک مخلوق ته د دى امر نه دى کړی چی دوی دى د مخلوق له پاره د داسی شی سوال وکړی چی الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه دى کړی بلکښی الله پاک چی بنده ته د کوم شی امر کړی دى هغه فعل دى او کورک دى عملول یی د الله تعالی عبادت او طاعت دى

او د فایده په حق کښې د اسلام، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نزدیکی وسیله اوسېدای.

پس کله چې دی دغه فعل ترسره کړې نو د الله پاک د لورې د لوی احسان او انعام (پیر زونې، مستحق وگرځې او د ټولونه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې د هغې پیر زونه کړې ده هغه د ایمان د قبولولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې دغه ایمان د قول او عمل مخته عبارت دی او د طاعتونو او نیکو په کولو سره زیات والی موی، زهر کله چې بندګه د خیر کار (نیک عمل وکړي)، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقی انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) - (۱)

ترجمه: لاس د هغو کسانو چې تا انعام کړې دی په هغوی باندې - او دا رنگه د الله تعالی په دی قول کښې یادونه شوی ده:

رَوَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومني نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

انعام کړې دی الله پر هغو باندی -

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه
نعمتونه دی او که نه دی، په دیکنی زمونږ د مسلك
د علماو او نورو علماو د وده مشهور قوله دی چی
تحقیق له معنی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه
بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل
کیږی -

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی او
هغه څه دی چی الله پاک یی په کولو سره امر کړی دی
اود واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه
امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری
خبره ده، اود اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی
او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه
ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیک عمل په ترسره کولو
سره حاصل کیږی -

په دی ځای کینی مقصد دا دی چی الله پاک مخلوق
ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کینی صوف دهغه
څه په باره کینی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی
کینی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب
دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه
پرته بل څه نه غواړی، پس بل چاته به څنکه اختیار

وسا کھی له ده شخه دی د دینه رواجبو او مستحبونه،
 په غیر بل څه وغوښتل شی! بلکنی الله تعالی په بنده
 د ضرورت نه پغیر د بنده شخه د مال غوښتل هم هر لم
 او ممنوع کړ ځولی دی.

اوس په دی لړ کښی د دعا غوښتونکی نیت ته کتل
 پکار دی چی نیت څنګه دی، که مقصد یی په سره مامو
 بالداء (دعا کونکی) ته او یا دهان او دعا کونکی دواړو
 له پاره فائده رسول و، نو په دی سره دعا غوښتونکی
 ته ثواب حاصلیږی، او که پیرته یواځی خپل مطلب حاصل
 یی مقصد وېی له دی چی مامور بالدعاء (دعا کونکی) تری
 ګټه ورسپیږی، نو دا یواځی د ده د نفسی تقاضا پوره
 کول دی او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخی امر نه
 کوی، بلکنی د دغه راز سوال شخه یی نهی کړی ده ځکه
 چی دا د مخلوق په حق کښی داسی یو سوال دی چی دچا
 له پاره پکښی د مصلحت او ګټی رسولو کوم قصد نه دی
 شوی، او حال دا چی الله پاک مونږ ته امر کوی چی ده ته
 راجع شو، بنده کی یی وکړو او د بندګانو سره یی په نیکی
 او احسان کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښی د دعا مقاصد و شخه دیو
 قصد هم نه دی شوی نه پکښی الله تعالی ته د مراجع کیدو

دعا او صلوة قصد شوی دی اونه پکښی مخلوق سره
احسان کول، لکه ذکوۃ ادا کول شو په نظر کښی نیول
شوی دی.

اگرچی بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نکنا
کارېږي اما بیا هم ما مود به، او ما یوذن له فیه، یعنی
هغه شی چی بنده ته یی دکولو امر شوی دی، او هغه شی
چی بنده ته پکښی صرف اجازه حاصله ده یوشان نه دی
بلکښی دواړه په خپل منځ کښی یو ډیل سره توفیر او
فرق لری.

د مثال په توگه استرقاء، یا ددم اچولو غوښتنه
شوه، هکله دغه کار اگرچی جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی
الله علیه و آله په یو حدیث کښی فرمایلی دی: **أَوْ يَأْزِرُهُ كَسَانًا**
داسی دی چی بی له حساب څخه به جنت ته دا خلیږی او
دا **حَوَکَ دِي** چی استرقاء یعنی در قیسی اودم طلب نه کوی
ر مقصد دادی چی، دوی د ضرورت په وخت کښی در قیسی
د طلب څخه کوم چی صرف ما یوذن له فیه دی او در خمت
په درجه کښی قوا لرلی د وسیلی په توگه استفاده نه
کوی بلکښی د توکل څخه کوم چی اعلی اولویزه درجه مقام
لری کار آخلی.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه ره وایي: د دی مسئلی په
هکله مابل حایي کښی په تفصیل سره بحث کړی دی او په

دی های کبیری مقصد دادی چی هر شوک دالله اودالله
 د مخلوق ترمم داسی واسطی ثابتی وی لکه خرنگه چی
 د مجازی پاچایانو اورعیت ترمم وجود لری، نوهغه ددغه
 عقیدای په لرو سوره داسلام مخه خارچیری او مشرک
 کرمی، هکه داد هغو مشرکانو عقائد و چاچی دبتانوعبت
 اوبندگی کوله او ویل به یی:

دا (بتان، دانبیاد او نیکانو بندگانو تصاویر او شکلونه
 دی او الله ته دتقرب حاصلولوله پاره زمونږ وسیلی دی
 صمدارنگه داهنه ددول شرک دی چی الله تعالی دهغی
 په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:
 رَاتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَاءَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ
 دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ بْنَ مَرْيَمَ وَمَا مَرْوًا
 إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ، (۱)

ترجمه: اختیار مندا جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران
 هیل داحکامو دحلالو او حرامو په غیر دالله تعالی نه ،
 اومسیح هوی دمریم او حکم نه و شوی دوی ته مکر دی
 خبری چی بندگی دی وکپی دوی خاص دمددکاریو، نشته
 دی لائق او هقدار د بندگی په غیر له دانه، پاک دی الله تعالی
 دهغی نه چی دوی یی و دسوره شریف مکر حوی .

دغه راتہ دالله تعالیٰ شخہ پہ مستقیمہ توکہ دسوال
 کولو پہ برهنہ کنبی الہی فرمان داسی راغلی دی :
 وَإِذَا سَأَلْتَّ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ مُّذْهِبٌ
 دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
 بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱۱)

ترجمہ: او هرکله چی پوښتنه وکړی له ما شخه بندهگان
 زمانه حال زمانه نو بيشکه زه نژدی يم قبلوم دعاد دعا
 کونکی کوم وخت چی وغواړی له ما شخه پس ود منی حکمونه
 زما او ايمان دی راډری پرما ديقين دی وکړی په قبول
 د دعاسره، بنایي چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شی -
 هم د ارنگه الله تعالیٰ فرمایلی دی -

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)
 ترجمه: پس کله چی فارغ شی د تبلیغ یا لمانه شخه، نو
 هان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کنبی، او حیل رقیب رغبت
 او نارای کوه -

هم د ارنگه الله تعالیٰ فرمایلی: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
 فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا) (۳)
 ترجمه: او کله چی تکلیف ورسپړی تا سوته په دریا ب

کنبی، نو هیرشی ستا سونه هغه څو لچی تا سویی په حاجتو
 کنبی په غیر دالله تعالیٰ نه را بولی - او هم د ارنگه الله تعالیٰ

فرمایلی دی :

اَمَّنْ يُّجِيبُ الْمُضْطَّرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ
وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ (۱) - (۱)

ترجمہ: بلکنی ہغہ خوٹ (غورہ دی) جی قبلوی سول
د عاجز (بیکسی اوناقراس) کلہ بولی دغہ مضطر ہغہ للہ
اولری کوی سختی اوکھوی اللہ تاسولرہ خلیفہ کان پہ
زمکہ کنبی .

دغہ دانہ اللہ تعالیٰ فرمایلی دی :

يَسْئَلُهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ
هُوَ شَٰنٍ (۲) - (۲)

ترجمہ: سوال کوی دانہ اللہ تعالیٰ خٹہ ہر ہغہ خوٹ جی
پہ آسمانونو او ہمکہ کنبی دی ہر ہر اللہ پہ یوبل شان
کنبی دی .

پہ اللہ باندا توکل او یوازی دانہ اللہ تعالیٰ
خٹہ ویرہ او امید سائل تو حید خٹہ عبای دی

شک نشتہ جی اللہ پاک د حید مبارک کتاب پہ ذریعہ سہ
ہم د شہک جرہی قطع کرہی دی او ہمیری پہ دغہ کتابہ
د توحید د دغہ دول پورہ وضاحت او بیان کرہی دی ، او د
پہ دی خاطر جی ہیخ یوکس دانہ اللہ تعالیٰ خٹہ پرتہ پہ بل

هميشه باندی توکل و کبری، نه ترينه امید و ساقی اون ترينه
 ویرینی، الله تعالی په دی هکله داسی فرمایلی دی:
 ﴿فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاحْشَوْنَ اللَّهَ وَلَا تَكْفُرُوا بِالْآيَاتِ
 سَمَّا قَلِيلًا ط (۱)﴾

ترجمه: پس مه ویرینی تا سود خلقونه او ویرینی
 له ماڅخه او مه اخلی څا په ایا تو نو باندی بدله لږه (دنیا)
 همدارنگه الله تعالی فرمایلی دی:

﴿إِنَّمَا ذُرِّيَّتُكُمْ الشَّيْطَانُ يَخْوَفُ أَوْلِيَاءَهُ﴾. یعنی څه
 جاسوس یقیناچی شیطان دی تاسی دخپلو ملګرو څخه
 ویره وی. ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا رَبَّكَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾^(۲)
 پس مه ویرینی له هغوی نه، اوله مانه ویرینی
 که چری یی تاسی مؤمنان. یا ځکه چی تاسو مؤمنان یی.

هُمُّدُ ارْنُكهُ اللهُ تَعَالَى فَرْمَايِي: ﴿الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
 وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كَتَبَ
 عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ
 النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً﴾ - (۳)

ترجمه: آيا نه دی کتلی تا (ندی رسیدلی تاته حال هغو
 کسانو چی وو ویلی شو دوی ته: بند کړی تاسو لا سونه
 خپل او قلموی یعنی سم ادا کوی لمونځ او ورکوی تاسی نکو.

نوکلہ چي فرض کړي شو په دوي باندې جنک، په دې وخت کېني
يوه ډله له دوي نه ويريډله له خلقونه په شان د ويري
د دوي د الله نه، بلکېني ډير زيات د ويري له دغه .

دغه ډول الله پاک فرمايلي دي .

«إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ أَمَنِ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ
إِلَّا اللَّهَ» - (۱)

ترجمه: بيشکه چي آبادوي مساجد يعنى جو ماتونه د
الله تعالى هغه شوک چي ايمان يې راوړي دى په الله او
په ورسره آخرت او سم يې اداء کړي دى لمونځ او ورکړي
يې دى زکوٰة او نه دى ويري دى مگر د الله نه يعنى
په غير د الله څخه د بل چانه نه دى ويريډلى .
پس دا خبره څرگنده شوه چي اطاعت به الله
او د الله درسون دواړو کيږي، او ويره به يواځې د
يو الله څخه کيدای شي .

هم دارنگه الله تعالى فرمايلي دي :

«وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ» - (۲)

ترجمه: اوکه دوي خو شماله شوي وای په هغه

چی و رکړې د دوی ته الله تعالیٰ اورسول دهغه، او دوی ویلی وای چې کافی (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زردی چې رابه کړې مونږ ته الله تعالیٰ د فضل هیل نه اورسول ددغه الله (له بل غنیمت) -

او الله تعالیٰ د دوی قول نظیر د الله پاک دغه مبارک قول دی چې فرمایي:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دي چې وويلي دوی ته خلقو (جاسوس) يقينا خلقو يعني کافرانو ته ټول کړي دي ستاسي د مقابلي له پاره ډير لښکر نو ويريږي له دوی نه پس دغه وپرو لولا شيات کړ ايمان د دوی، او د ويل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دوی ښه کار سادي. رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحيد دغه قسم په کامله توگه ثابت او روښانه که او دشرا ټول اسباب يي په خپل امت کښا محو کړ او نابود کړ او داله دی امله چې دغه ډول توحيد ز مونږ د دوی قول تثبیتونکی دی چې وايو -

(لا اله الا الله)، نشته دی لائق د بندگي او عبادت

مکریو الله دی یعنی دانلله پاک نه په غیر بل خود د
 عبادت او بندگی ورته دی، حکم، اله، هغه ذات دی چې
 زیورنه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنیت، احترام
 امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښی
 زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یی
 وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله وما شاء محمد، یعنی داسی
 مه وایئ که دانلله خوښه وی او د محمد خوښه وی
 بلکښی داسی وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد، که
 دانلله خوښه وی او بیا د محمد خوښه وی -

یوحی یو سړی رسول الله صلی الله علیه وویل:
 که دانلله خوښه یی او ستا خوښه یی، رسول الله صلی الله
 علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتی لله ندا، آيا زه دی الله
 شریک وگرهولم؟ داسی ووايه: (ما شاء الله وحده،
 که دیو الله خوښه وی - (۱)

(۱) په اوسنی وخت کښی د پیرو زیاتو خلقو د خولو خچه په
 ناپوهی سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راوړی او بیا خصوصاً
 په هغه وخت کښی چې تملق او غوږه مالی ورسره مل شی نو دوا
 خاوندانو او هغو کسانو ته چې ورته په مادی ناسره اړتیا لری په
 خطاب کښی وایي: خدای اوت به داکار کوی، په خدای اوتاباند
 داکار شو، که د خدای اوستا خوښی وی، نو داکار کښی، په خدای
 (پا ق ص)

دغه راز رسول الله صلی الله علیه و آله فرمایلی دی :
 خودی لویہ (قسم) کوی نوهغه دی پنه الله سره
 قسم یاد کړی او یا داچی چپ دوسی، همدا رنگه بی
 فرمایلی دی : چاچی دان الله پاک نه په غیر په بل شه
 باندی لویہ وکړه نوهغه د شرک مرتکب وگرهیدای یعنی
 د الله پاک سره بی شریک پیدا کړو -

دغه ډول رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم ابن عباس په
 رضی الله عنه ته و فرمایلی : کله چی سوال کوی نو د الله نه
 او کله چی د مرستی غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غو
 او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د
 لیکنی څخه چی مخکینی دی راتلونکی دی، اوته ورسره مخ
 کیږی (یعنی کوم شی چی تاته د رسیدی هغه مقدار
 شوی دی، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښین کړی
 تاته کپه نشی رسولی مگر هغه شی چی الله پاک ستا فائد
 له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری
 کوښین وکړی چی تاته نقصان اوزیان در ورسوی
 نو تاته نقصان نه شی در رسولی مگر هغه شی چی الله
 پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

(پاتی صلا) اوتاباندی می سپاری دی، خدای اوتاته می
 سپاری دی. دغه حدیث له محی دغه ډول اقوال شرعانا روا
 دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

دغه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
 زما د تو صیفا په برخه کشی دو مرة افراط مه کوی
 لکه خو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
 کنبی کړی ؤ، بیشکه زه بنده ایم ماته دا الله بنده او
 دهغی رسول و ووايي. همدارنگه یی فرمایلی دی:
 الله! ته زما قبرت ونه کی حوی چی عبادت یی شرع شق
 دغه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
 باندی اختر خوشالی او میله، مه جوړوی، پرما باندی
 درود او وایی، بیشکه ستاسی درود هر حای کنبی چی
 یاستی ماته را رسیزی.

همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم دخپل
 مرض په حالت کنبی وفرمایل: په یهودو او نصاراؤکی
 دا الله لعنت وی دوی دخپلو انبیاءو د قبرو نو خڅنه
 مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت دهغه ډول افغانو
 او مراسمود اچرا کولو خڅنه ویرولو کوم چی دیهودانو
 او نصرانیانو له خوا په دی برخه کنبی منو ته راغلی ؤ.
 اُمُّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وای:

که دا ویره نه وای چی خلق به بیاد رسول الله صلی
 الله علیه د قبرته مسجد جوړ کوی نو حتما به یی قبر
 مکشوف یعنی بنکاره وای او کوم هائل یا پرده به یی
 نه لری، لیکن دا بد کار دی چی قبریی بنکاره شی مسجد

ترینہ جو رشی^(۱) «شخ وایی» دایو وسیع باب دی چی
زینت زیات دلائل پکینی وجود لری - (۲)

(۱) لکه چی په فتح الباری کینی ذکر دی مراد په دی سره
د کور حثه د باندی دفن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چی معنایی مخکینی ذکر شوه د
سند په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستی حدیث کینی چی رسول الله صلی الله علیه و آله
په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یی ورساله
دایه گوته کړی دی چی دوی د چنلو انبیاؤ د قبرونو حثه
مساجد جوړه کړی و، او بیا رسول الله صلی الله علیه و آله چنل
صحابه او امتیان په دی برخه کینی دهغه ډول افعالو چی
حثه ویرو کوم چی هغوی د چنل مانه ایجاد کړی و، بناءً
اوس په دی باندی هان پوه ول په کار دی چی در اتَّخَذُوا
قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ، چی معنایی داده، دوی د چنلو
انبیاؤ د قبرونو حثه مساجد جوړه کړی و، شه مقصد کیدی
شی ۶ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد
جوړولو په باره کینی په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مناه)
نومی چنل تصنیف کینی مفصل او په زمره پوری بحث کړی
دی او د موضوع په اړه یی یوزیات شمیر احادیث په مختلفو
روایاتو او عباراتو سره نقل کړی دی او بیایي دغه

(اتخاذ) د علماء و اومحدثینو د اقوالو په رنم ا کښی په دری
م و له داسی معنا کړی دی =

۱ - په قبر و نو باندی لمونځ کول یعنی په قبر و نو باندی
سجده ایښودل -

۲ - قبر و نو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښی ورته
لحنا مخ کیدل -

۳ - په قبر و نو باندی چوماتونه (مسجد، جوړول او پکښی
د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی د اهر لیکلی دی چی امام شافعی (رح) ویلی
دی چی حدیث د غودری و اېو معنا کانونه شامل دی -

د دغه رسالی د ژباړونکی په نظر چی د دغه درسیوا
معنا کانونه هره یوه واخستل شی په اوسنی وخت کښی
دهی یوی له پاره مصداق وجود لری هکله داسی چوماتونه
وجود لری چی په مقبر و کښی په قبر و نو باندی د پاسه
آباد شوی دی، او خلک پکښی لمونځ ا و کوی -

دغه راز د پیر چوماتونه دی چی په اډیرو کښی او
نوردو هایدونو کښی د قبر و نو په منځ ا د یاخو او شاکښی جوړ
شوی دی، او دغه ډول په هغو مسجدونو کښی بعضو
پیرانو، اهوندانو او ملا امامانو مړی د هغو خود غرضو
اشخاصو له خوا د فن کړی چی اکثره یی په لمانځه او دعا
کښی د قبلی په لوری مخی ته واقع کړی -

دارنگه په مقبرو، درگاهه کاناو په اصطلاح زیاتونو
 کښی سجده او انحناء او د قبرونو ټکله ول او چ کول د
 قبر پرستواو زیارت پرستوله هوايوه عادی مسئله کړهیدلی
 ده - په دی هکله دی د زیات تفصیل له پاره دشیر البانی
 کتاب اتخذوا الساجد من اتخذ القبور مساجد، ته مراجعه شی
 الله یار دی مونږ ټولو مسلمانانو ته د سعی لاری
 هدایت او کړی، او ده مړون شول او ناروا اعمالوڅخه
 مودی په امان کښی و ساتی) .

(ژباړن)

هغه اسباب چی الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدی

مؤمن سرکه دی چی په دی باندی علم لری چی الله
 پاک ده شی پالونکی او مالک دی، هوددی سما سره
 دی دهغو اسبابوڅخه چی الله تعالی پیدا کړی دی امکانو
 د مثال په توگه الله ج، دنباتاتو د راتوکولو او ذرغونو
 ولوله پاره لکه چی فرمایي باران یی سبب کړهولی دی -

رَوَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ
 الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ (۱۱)

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را وړولی دی الله تعالی
 د آسمان له طرفه له او بوختی نوز، غونه کړیې ده په
 هغوا و بوسره ځکه پس د وچ والی دهغی نه او خپاره کړی
 یی دی په دی ځکه کښې له هر قسمه زنده سر یعنی خوښیا، د-
 سنجو څخه -

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانوله پاره اسباب
 گرځولی دی د کومو وجودی د دغور واپو یعنی لمر او سپوږمۍ
 پودی اېه لری -

دغه ډول یی دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا
 او سفارش سره حاصلیږی اسباب گرځولی دی -
 د مثال په توگه پد باندی د مسلمانانوله خواد جنازی
 د لومړۍ ادا کول شول، ځکه د جنازی لومړۍ دهغوا سبا بود
 جلی څخه دی چې الله پاک دهغی په توسه سره پرمړی باندی
 رحم کوی او په دغه مړی باندی د جنازی د لمانځه ادا کولو
 ته ثواب ورکوی -

اما په اسبابو کښې د ری تگوته متوجه کیدل په کار یی
 یو داچې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کو
 ها نگرې سبب په پام ونه نیول شی بلکینی د دغه سبب په
 څنگ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاد ده کول ضروری دی
 او ددی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاسه
 کښې ځنی خندان هم وی چې دهغی لری کول هم ضروری

دی نوکھ چیرته اسباب بشپړه نه شی او خنداڼ له منځه
لاړنشی مقصد نه حاصلېږي، او الله (ج) چې پاک او منزّه
دی هغه څه لره چې خوښه یی وی هغه پیدا او شته کاندی
اگر چې دخلقو خوښه نه وی، او کوم شی چې دخلقو خوښ
وی نو دهغی وجود هله ممکن گرځی چې الله پاک یی دپیدا
کیدو اراده وکړی.

دویم داچې دیوشی په سببیت بانندی عقید ساتل بی له
دی چې په سببیت بانندی علم ولری، هموع امردی، پس هغه
څوک چې دیو داسی شی سببیت ثابت وی چې یاوړ بانندی
علم نه لری او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله
لاسه روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دی
کمان اوسی چې نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتو نو د
حصول په برخه کښی یوسبب دی، ځکه په صحیحین کښی
د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت ده چې رسول الله
صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړی ده او فرمایلی
یی دی: نذر منونکی د نذر په ادا کولو سره کوم غوږ عمل
نه ترسره کوی بلکښی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د
خروج او وتلو یوه لاس ده.

دسیم داچې دینی اعمال کوم چې مشروع نه وی داسیاو
د جملی څخه نه حسابېږی، ځکه چې مبنی د عباداتو، توفیفی
ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پوری اړه لری پسرځ انسان

له پاره دا جائزندی چي دی دالله پاک سره شریک مقر
 کړي، او دالله تعالیٰ هغه په غیر بل چاته را مدد شه و وړا
 راویي بلی او عبادت یی ورا له پیل کړي، اگر چي دی په دی
 گمان اوسی چي د غیر الله بلنه د ده له پاره د هغو
 مقاصد و د لاس ته راوړلو په برخه کینی سبب جوړی
 دای شی. له همدی امله هغه طریقی چي د شریعت مخالفی
 او بدعت دی دالله تعالیٰ د عبادت په برخه کینی وړباندی
 د انسان له پاره عمل ترسره کول اگر چي دی پری د شریعت
 گمان هم کوی، ممنوع او ناروادی.

د اخبره هم په پام کینی نیول په کار دی چي کله کله
 د انسان سره د هغو مقاصد و په لاس ته راوړلو کینی
 هغه وخت چي دی دالله تعالیٰ سره شریک مقر، کاندی
 شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان هنی حاجتونه د کفر
 فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره
 د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروادی هکه کوم فساد چي
 د دغه افعالو په ارتکاب سره منم ته راچی هغه دیر لوی
 دی په نسبت سره هغه مصیبت ته چي د دغو ناروا اعمالو په
 انجامولو سره منم ته راچی.

او دا هکه چي د رسول الله صلی الله علیه و آله د بعثت مقصد
 مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسد و تقلید، او د له منم
 وړل دی پس الله پاک چي په کوم شی سره امر کړی دی

نو د هغی د فائدی او کتبی رسولوا برخ را حرا و نایات
متصور دی او د کوم شی مخنه چی یی منع کړی د ک
نوپه هغی کتبی د فساد د منځ ته را تلو جانب را حرا و زیات
متصور دی -

د ایو خو جملی دی چی زینت زیات بسط او تفصیل
لری، خو دا چی په دغو محدود و پانوکتبی نه حائثی
نوپه ننډوچول سره وړ باندی رتیا و اچول شوه
والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد و علی آله واصحابه

اجمعین ط

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**